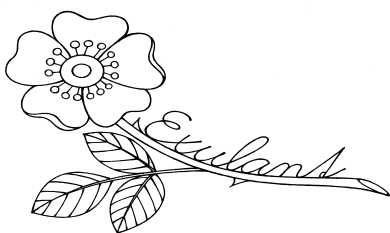

INFORMAČNÍ VĚSTNÍK č. 32 (2/2011)

občanského sdružení

EXULANT

Milí čtenáři,

dostáváte další číslo našeho informačního věstníku, v němž přinášíme zprávy o dění v občanském sdružení, a snad i něco k zamyšlení. Prosíme, věnujte pozornost pozváním na dvě nejbližší akce, pořádané Exulantem:

Již pátý, a tedy trochu jubilejní, bude **Memoriál J.A.Komenského**, který pořádáme v sobotu 4. února v Žacléři. **Sraz je v 10,30 hod. na náměstí, před budovou muzea, start v 11,00 hod. u železniční zastávky.** Trasu k památníku J. A. Komenského ujde každý, přijďte s běžkami i bez nich připomenout si odchod exulantů v roce 1628 z vlasti.

Po stopách evangelických exulantů jsme putovali letos v Lužici a chceme v tom pokračovat **zájezdem do Berlína v roce 2012**. Připojíme se k řadě akcí, kterými bude připomínáno 275. výročí příchodu českých exulantů do tohoto města. Prosíme, přihlaste se včas. Informace o termínu a odhadované ceně najdete na konci věstníku.

Jan Bistranin

MARANATHA !

Čas běží a my se ocitáme opět v předvánočním období. S ním přicházejí různé výzvy, které se ucházejí o naši mysl a útočí hlavně na naši peněženku a vše, co s tím souvisí. V tom předvánočním shonu se však smíme zastavit, abychom si uvědomili výzvu nejvážnější, výzvu, která nemá konkurenci: Je advent – příchod našeho Pána a Spasitele.

Je to nanejvýš aktuální skutečnost. Jak s ní naložíme? To záleží na nás.

„Maranatha“ – toto cizí slovo je modlitebním zvoláním v aramejštině, které použil apoštol Pavel (1K 16,22). Začalo se užívat křesťany v rané církvi při bohoslužbách. Vyjadřuje živou víru, touhu i naději křesťana vstříc ujištění vzkříšeného Pána: „Ano, přijdu brzo!“ (Zj 22, 20). Je nadčasové a lze je vnímat trojím způsobem:

1. Náš Pán přišel.

Je to fakt, ze kterého se smíme moc těšit! Pán Bůh ve svém Synu Ježíši Kristu naplnil prorokované vize a zaslíbení! Vstoupil něžně, avšak pevně a rozhodně na náš terén. Tam přijal způsob Služebníka. Z nesmírné lásky k nám vykonal dílo, které nemohl vykonat nikdo jiný. Podnikl akci na naši záchranu. Obětoval svůj život pro nás. Kdo v Něm poznal svého Pána a Spasitele, smí se radovat z Boží lásky. Když pastýři slavili první vánoce, i když to bylo v noci nebo v prostém chlívě, odcházeli „oslavující a chválíce Boha“. Není nad to mít srdce naplněné láskou a vděčností. A právě díky tomu, co se stalo, jsme k takovým „hodům lásky“ zváni. Neboť náš Pán přišel!

2. Pane náš, přijď!

To je volání touhy vykoupeného Božího lidu. Z kontextu poslední kapitoly Bible vyplývá, že Boží Duch a nevěsta (tj. milující církve Páně) vstříc Pánu Ježíši volají: „Přijď!“

Není to volání strachu, ale řeč lásky. A toto volání je ovšem výzvou každému člověku:

„Kdokoli to slyší, ať řekne: Přijď“. Touha lásky a svědectví života církve Ježíše Krista má být tak evidentní, aby byla vybídka všem lidem: Přidejte se k očekávání Pána!

Poznejte tento vzácný čas života, jeho hodnotu, neboť zdroj spásy a plnosti pro každou žíznivou duši je otevřen (Zj 22,17). Přítom ujištění Pána „ přijdu brzo“ není pouhým časovým údajem. Znamená – přijdu v pravý čas, přijdu bez váhání, nečekaně. Pro nás to znamená výzvu: „Nebojte se, důvěřujte! Je to ujištění lásky, nikoli hrozba.

3. Náš Pán je přítomen.

Toto „maranatha“ je nám časově nejbližší. V naší současnosti se protíná ten dávný příchod Páně s jeho novým očekáváním. Boží advent je prostě skutečností právě dnes a tady. Slovo Pána církve: „Hle, stojím přede dveřmi a tluču“ (Zj 3,20) je pro nás přítomnou výzvou a aktuální skutečností. Zaslechneme i v této rušné době tento Jeho hlas? Otevřeme Pánu své srdce? Přijmeme Pána Ježíše do svého života? Jestliže ano, pak se podle Jeho zaslíbení bude každý den podobat té nejkrásnější štědrovečerní večeři, kterou si jen dovedeme představit. To proto, že On sám bude u nás tím nejvzácnějším hostem. Duch svatý je zde, aby nám toto obecenství lásky zprostředkoval.

Takový Advent a takové Vánoce budou opravdu požehnané a budou trvalé! A právě takové vám přeji. **MARANATHA!**

Jan Pospíšil

PAMĚTNÍ DESKA REEMIGRANTŮM

Před rokem jsme ve věstníku otiskli článek, seznamující čtenáře s historií sboru Bratrské jednoty baptistů ve Vikýřovicích – vůbec prvního protestantského sboru, založeného reemigranty v ČSR. Stalo se to v roce 1925. V sobotu 9. dubna 2011 se sešli před modlitebnou BJB ve Vikýřovicích nejen členové a přátelé tohoto sboru, ale i místní občané, členové jiných blízkých církví,

zástupci obecního úřadu, členové občanského sdružení Exulant z blízkého i vzdálenějšího okolí i další hosté. Mimořádnou událostí, k níž se shromáždili, bylo odhalení vůbec první pamětní desky reemigrantům – potomkům pobělohorských exulantů.

Deska je umístěna na modlitebně a nese tento text: „Pro zachování života, víry a svědomí opouštěly od bitvy na Bílé hoře (1620) tisíce nekatolíků českou vlast. Po vzniku ČSR byl umožněn návrat 128 rodinám potomků. Někteří se usadili ve Vikýřovicích a založili zde v roce 1925 baptistický sbor.“ Nápis je umístěn pod plastikou akademického sochaře Juraje Hovorky. Juraj Hovorka, sám potomek pobělohorských exulantů a zelovských reemigrantů, při odhalení památníku řekl: „Sochař vytesává do kamene příběhy, aby potomkům nevyprchaly z paměti. Aby je měli stále na očích. Tuto pamětní desku odhalujeme dnes s vděčností, že naši předkové nesplynuli s prostředím cizí země, že Bůh se rozpomenul na jejich nezlomnou víru a navrátil jejich potomky zpět do vlasti.“

Plastika představuje Komenského kráčejícího s rozpraženými rukama před zástupem Božího lidu. Při pohledu na ni mě napadla otázka: „Kam jdou?“ A dvě odpovědi. První, tradiční – Komenský kráčí symbolicky v čele lidu věrného evangelium Kristovu a vyvádí ho do exilu. Druhá, snad méně tradiční – lid věrný evangelium Kristovu se po staletích exilu, symbolicky v čele s Komenským, vrací do vlasti otců.

Bylo by dobré, kdyby nový památník burcoval potomky reemigrantů nejen ve Vikýřovicích, k tomu, aby se odkazu otců ve věrnosti Pánu Ježíši Kristu nezpronevřovali.

Jan Bistranin

TÁBORSKÁ KONFESE

Jejím autorem je Mikuláš Biskupec. Jen heslovitě k jeho osobě: Pocházel z Pelhřimova, tam přijal nejnižší svěcení a na univerzitě získal roku 1409 hodnost bakaláře

svobodných umění. V roce 1415 dosáhl kněžského svěcení a fary v Kondraci pod Blaníkem. Stavěl se proti panské zvlí a klášternickému vykořisťování lidí. Spojuje se s tábory. Počátkem září 1420 byl zvolen starším (seniorem) tábořských kněží. Volba znamenala přetržení „apoštolské“ posloupnosti biskupského svěcení a Mikuláš stanul na jednom z nejodpovědnějších míst tábořské revoluce. Zápasí s chiliasmem, vystupuje proti Kánišovi, rozchází se s Chelčickým, který nesdílel viklefské pojetí svátostí. V polovině 20. let napsal výklad Zjevení Janova. Obhajoval tábořské zásady v disputaci s pražskými odpůrci v roce 1431 v Karolinu v Praze a literárně je ztvárnil v Tábořské konfesi. V roce 1432 se v Chebu podílel na dojednání podmínek dalších rozhovorů s římskou církví na koncilu. Byl jedním z husitů na koncilu v Basileji, obhajujících Pražské články. V roce 1436 nepodepsali táboři smlouvu husitů s koncilem, tzv. jihlavská kompaktáta, ale mohli pokračovat v čele s Mikulášem vlastní cestou. Napsal Postillu na evangelia. Počátkem 40. let zesiluje tlak Ptáčka z Pirkštejna, lipanského vítěze a tlak Rokycanův. Soubor Tábor a Prahy se odehrál roku 1443 v Kutné Hoře a v Praze. Biskupec, věrný strážce tábořského odkazu, o tom napsal ve své kronice. 1. září 1452 Tábor kapituloval před Jiřikem z Poděbrad, Biskupcovi bylo 70 let. Byl odvezen do vazby na Staroměstské radnici v Praze a v roce 1453 byl převezen do žaláře na Poděbradech. Byl tam i ochráněn, ale přece zůstává konec jeho i jeho druhů, jak pověděl Palacký, pokryt tmou a zármutkem. (Podle A. Molnára a F. M. Dobiáše, Úvodní studie v Mikuláš z Pelhřimova, Vyznání a obrana Tábora, 1972).

Filozof Robert Kalivoda oceňuje tábořský nonkonformismus, který vrcholí v Biskupcově Konfesi. Ústřední myšlenkou je svobodný zákon Páně proti nadvládě a ovládnutí člověka. Ten je promítán do veřejného života a vede k demokratismu. V Tábořské konfesi Biskupec zaujímá důstojný, pevný a nesmlouvavý postoj vůči mocensky vítězímu

soupeři Rokycanovi. Biskupec symbolizuje česko-tábořskou pevnost a neoblomnost. Vítězí nad dějinami, které se k němu obracejí zády. Osamocen, ale nezlomen, dožívá svůj život jako Jiříkův vězeň na Poděbradech. Je důstojným a přímým předchůdcem Komenského, je jedním z vynikajících tvůrců české národní filozofie, která není nacionalistická, nýbrž univerzalisticky humanitní. Vydání Biskupcovy Tábořské konfese umožní snad moderní české společnosti, aby v Mikuláši z Pelhřimova odhalila konečně jednoho z velikánů svých vlastních dějin a jednoho z měřítek své vlastní úrovně. (Podle Předmluvy Roberta Kalivody, tamtéž).

Na předsádce uvedené knihy čteme: Vedle Husova proslulého traktátu O církvi a Komenského Obecné porady o nápravě lidských věcí je tábořské Vyznání třetím, nejméně známým, ale revolučně nejúdernějším dílem české reformace, svědectvím jejího zápasu o vítězství pravdy cestou argumentu a osobní statečnosti.

Tábořská konfese zrcadlí debatu z roku 1431 v pražském Karolinu, v níž kněží tábořští jsou ve sporu s kněžími pražskými po obviněních ze strany Jana Rokycany. Jejich východiskem je: celý zákon Kristův je pevná pravda a vše je nutno pravdivě založit na Písmu.

Výchozí zásady jsou tyto: 1. Kristus je zákonodárce, pravidlo a míra; 2. Zákon Kristův vyniká nad Starým zákonem, postačuje ke správě bojující církve; 3. pravda je chápána podle Bible, co odtud nelze doložit, jsou lidské přídavky; 4. lze přijímat výroky poapoštolských učitelů, pokud v nich mluví Kristus; 5. není třeba rozmnožovat obřady, nemá se jim připisovat moc; 6. některé obřady byly přimyšleny pro okázalost; 7. kněží, kteří jich nedbají, nehřeší; 8. svátosti platí podle evangelia, ne podle římské kurie.

Tíživé obřady jsou pro ulovení duše. Svátosti v souladu s Kristem jsou velmi užitečné a zdravé léky pro duše. Křest znamená toto: obmytí člověka vodou

vyznačuje očištění duše od hříchu, není třeba sůl, olej, křížmo, svíce, rouška, slina, dechnutí.

Vzkládání rukou je spojeno s prosbou o křest Duchem svatým, aby bylo posíleno choré srdce.

Křížmo s políčkem, ovíjení hlavy lněnou rouškou nemá základ v Písmu, nebylo ustanoveno Kristem ani apoštolů.

Večeře Páně: chléb je pravý chléb, „to jest tělo mé“ neznamená totožnost s tělem, které sedí na pravici Boží. Jde o svátostnost, skutečnost, pravdivost, duchovnost, ne o proměnu podstaty. Římský mešní obřad je promarnění času, vyvolává omrzelost, vyzpěvování je pobuřující. Jde o pochopitelná slova a ne „aby takto barbarsky bučeli.“ Odmítnuta je ziskuchtivost, mše páchnou modloslužbou, mše k počtě světců jsou v rozporu s příkazem „To číňte na mou památku.“

Pokání znamená návrat a nápravu života, ne zkroušenost, nestačí vnější vyznání úst, ale v nitru se člověk obrací k Bohu a také k bližnímu.

Ušní zpověď: spása je možná i bez ní, pokání v nitru je léčebný prostředek duše, často ušní zpověď slouží svatokupectví a podporuje nadřazenost duchovenstva.

Svátost kněžství: jde o dočasnou lidskou službu, odmítnuta je vyvýšenost biskupů, není zapotřebí pomazávání rukou, pás a mešní nádoby.

Manželství má být provázeno modlitbou, není potřebné spojování rukou a použití štoly. Pomazání nemocných: olej je vhodný pro tělesné zdraví, není to posvěcený olej a poslední pomazání nebylo ustanoveno.

Je potřebí odložit okázalé ornáty, vymyšlená roucha a obléci se spravedlností a milosrdenstvím, není potřebná vnější výstroj a vleklý obřad. Namísto je obnova vděčné památky Krista.

Očistec navádí k lakotě, ofěrám, svatokupectví pro kláštery, chrámy, oltáře. Je nejjistější a nejbezpečnější, žije-li každý

v tomto životě tak, aby nepotřeboval po smrti nějakého očišťování. Zde je rozhodující čas. Před smrtí čiň dobře a před skonem konej spravedlnost, protože v záhrobní se pokrmu nedohleď. Po smrti již nejsou lidé ve vlastním a prostém smyslu poutníky.

Vzývání svatých: Bůh má být vždycky v naléhavé tísní vzýván a svatí nám nebyli dáni k tomu, abychom je uctívali, nýbrž napodobovali. Augustin napsal: „Křesťan nemá mít vůbec žádné jiné útočiště než svého Spasitele, svého Boha.“ Kristus se za nás přimlouvá. Ježíš je náš obhájce. Lidé zavedli novotářské přimluvy svatých, ale my se ke svatým nemodlíme.

Tolik v přehledu obsah Táborské konfese.

Navazující Biskupcova Obrana odpovídá na spis Jana Rokycany proti táborům a podrobně rozvádí témata vyslovená v konfesi: Rokycanův spis je povrchní, mnohomluvný, obsahuje bajky a nařknutí a křivdí. Rokycana uznává vedle Písma i tradici. Biskupec říká: My máme za základ zákon Boží, Kristův způsob života a způsob apoštolský a prvotní církve a koncily a učitele na něm pravdivě se zakládající. Písmo je pravidlem víry. Poslední pomazání je pro lakotný kněžský zisk, levně nakupují olej a získají větší obnos. Táborští se nemodlí za duše zesnulých. Půst je na místě tehdy, dáš-li svůj chléb hladovému. Válka je přípustná, je-li vedena z nezbytí, kvůli obraně dobrého díla. Zasahuje-li kněz do občanské vlády, má se starat o mír a svornost, ne o svůj prospěch.

Autoři úvodní studie připomínají ohlas Biskupcova díla u valdenských, kteří si přeložili konfesi i obranu. Později navázala i Jednota bratrská volbou nezávislého kněžstva. Ohlas je patrný i u luteránů a reformovaných.

Základní důrazy Táborské konfese, tak naléhavé i pro nás jsou tyto: rozhodující je Zákon Kristův, Slovo Boží, evangelium, přikázání. To čerpáme z Bible a je třeba odmítat další učení, doplňky a dodatky. Církev se spravuje Zákonem Kristovým,

který mluví k člověku, nikoli papežem a biskupem. Křest není samočinný obřad, nýbrž vyznačuje dějství milosti, odkazuje k němu. Při Večeři Páně chléb zůstává chlebem a víno vínem, odmítnuto je předpodstatňování tzv. živlů. Vzkládání rukou odkazuje k prosbě o dary Ducha svatého. Pokání není vnější obřad, nýbrž niterný obrat k Bohu. Lidské jednání, etika nezáleží v konání obřadů, nýbrž v činění spravedlnosti a milosrdenství. Není třeba vzývat jakékoli svaté, nikoho nemáme vyvyšovat, vzývat máme jedině Pána Boha. Kněží a faráři jsou ve službě, pokud mají autoritu a žijí nezišně. Evangelická církev vděčně navazuje na reformační dědictví, které právě také Táborská konfese tak výrazně dosvědčuje.

Jan Čapek

PRINCIPY A VÝZNAM RUDOLFOVA MAJESTÁTU

(Projev na pietním shromáždění k uctění památky 27 popravených představitelů českého stavovského odboje dne 21.6.2011.)

Úvodní poznámky: V projevu před dvěma roky při stejné příležitosti, k jaké jsme se shromáždili dnes, jsem jen stručně zmínil Majestát císaře Rudolfa II. z roku 1609 ve srovnání s Císařským patentem, který vydal koncem dvacátých let 17. století pobělohorský vítěz císař Ferdinand II. Připomněl jsem zevrubněji následky, které tato listina znamenala pro všechny oblasti života v zemích českého království.

Dnes se chci soustředit na dvojí úkol: v první části chci zevrubněji připomenout některé základní principy Majestátu Rudolfa II., který je pozoruhodným dokumentem náboženské svobody. V druhé části pak v několika bodech podtrhnu jeho význam tehdy i pro náš život v posledních desetiletích minulého století včetně současnosti.

I. Majestát Rudolfa II., týkající se náboženské svobody (9. červenec 1609)

Úvod: „*My, Rudolf Druhý, z Boží milosti volený římský císař, po všechny časy*

rozmnožitel Říše, a uherský, český, dalmatský, charvatský etc. král, arcikníže rakouský, markrabě moravské, lucemburské, a slezské kníže a lužický markrabě etc. k věčné paměti oznamuje tímto listem všem“:

Z dalšího textu budu s malými změnami citovat části originálního znění a vložím spojovací věty. Majestát navazuje na konfesi, která byla zvána augšpurským vyznáním víry a byla předložena nekatolickými stavy již v roce 1575 císaři Maxmiliánovi II., otci tehdejšího panovníka Rudolfa II.; za Jednotu bratrskou, která nebyla tehdy ještě oficiálně uznána, spolupracoval na jejím znění významný představitel Jednoty Jiří Strejce. Císař Maxmilián II. ji však oficiálně nepotvrdil, vzal ji prozatímne pouze na vědomí. Majestátem císaře Rudolfa se nyní potvrzuje a veřejně vyhláší, že poddaní mohou – a to je velmi důležitá zásada: „*náboženství své křesťanské pod obojí volně a svobodně, bez překážky každého člověka, provozovati*“. Tato zásada svobodného vyznávání víry bude zapsána do zemských desek, kam se ukládaly důležité dokumenty státoprávní povahy.

Panovník v Majestátu přiznává, že mu přicházela řada žádostí o náboženskou toleranci: „*... Takže nyní ... všickni i jeden každý obzvláště, jak strana pod jednou tak i pod obojí, a kteříž se k též konfesi, nám předešle od nich podané, přiznávají, náboženství své beze všech překážek a outiskův ode všech lidí buď duchovních anebo světských vykonávati mohou...*“ Zároveň Majestát vyslovuje naději, že zavládne „*nyní i na budoucí časy všelijaká láska, svornost, pokoj a dobré srozumění k vzdělání a zachování obecného dobrého pokoje,*“ takže „*...sumou všickni, kteří se k dotčené konfesi české, přiznali a ...(aby) volně a svobodně všudy a na všelikém místě provozovati a vykonávati, při víře a náboženství svém, též i při kněžstvu a řádu církevním, kterýž mezi nimi jest anebo od nich nařízen bude, pokojně zanechání býti mohli,...*“

Pro stoupence podobojí se z rozhodnutí císaře zřizuje v Praze úřad, zvaný konsistoř,

aby spravovala české i německé kněžstvo podobojí, aniž by pražský arcibiskup ani kdokoliv jiný směl do jejího provozu zasahovat; dále i akademie, kde by se pěstovala volně učenost, aby se podporovalo svobodné vykonávání náboženství.

S tím souvisí i svobodná správa ostatních církevních záležitostí, jak v církvi pod jednou, tak i v církvích podobojí. Kolik kde budou mít ustanoveno správce farností, církevních škol, vrcholných církevních institucí – to vše záleží na svobodné úvaze církvi samotných – panovník to po oznámení schválí bez jakéhokoliv zásahu. A dokonce – pokud z nějakého důvodu by se panovník nemohl vbrzku vyjádřit k jakémukoliv podání církevních úřadů – mají přesto církevní úřady postupovat „... jakoby od Nás k tomu již potvrzení a vyhlášení byli...“ volně si mohou církve stavět kostely, modlitebny, školy a nikdo jim v tom nesmí překážet. Panovník zároveň „ráčí poroučet: ... aby pro zachování lásky a svornosti každá strana náboženství své volně provozovala, kněžími svými se řídila a spravovala, a jedna strana druhé v jejím náboženství a řádích ... nekritizovala a v provozování náboženství, mrtvých těl v kostelích a na krchovích pochovávání a zvonění nebránila.“

Majestát vyhláší náboženskou svobodu nejenom pro správce církve a duchovní. Výslovně se v něm uvádí: „... také již po dnešní den žádný jak z vyšších svobodných stavův, tak ani města, městečka i také sedlský lid od vrchností svých, ani žádného jiného duchovního ani světského člověka nemají a nemá od svého náboženství odtiskován a k náboženství strany druhé mocí ani nižádným vymyšleným způsobem přinucován býti.“ Neboť: „Všichni stojí pod ochranou královskou, ve všech ohledech a plně se mají cítit svobodně... v ničem se jim ... nemá od Nás, dědicův našich a budoucích králův českých, ani od žádného jiného duchovního ani světského člověka překážky žádné činiti na časy budoucí a věčné.“

K závěru se v Majestátu dočteme: „Přikazující všem nejvyšším ouředníkům,

soudcům zemským a radám svým, též všem stavům a obyvatelům tohoto království, věrným milým nynějším i budoucím, abyste je pány, rytířstvo, Pražany, Horníky i všecka města, všechny tři stavy tohoto království, se všemi lidmi poddanými jich, a sumou všecku stranu pod obojí, k též konfesí české se přiznávající, při tomto Našem opatření a majestátu ve všech jeho artikulích, zněních a sentenciích zůstavili a chránili, žádných jim v tom překážek nečiníce, ani komu jinému činiti nedopouštějice, pod uvarováním hněvu a nemilostí Naší k rušiteli obecného dobrého pokoje hleděti ...“

Majestát pak končí ustanovením, že bude pro budoucí paměť vložen do zemských desek. Císař prohlašuje na svědomí, že „... naposledy přikazovati ráčíme větším i menším ouředníkům desk zemských království Našeho Českého, aby pro budoucí paměť tento majestát... k deskám zemským učiněn býti má, ve desky zemské vložiti a vepsati, a potom tento originál k jiným svobodám neb privilegiím zemským na Karlštejn položiti dali...pečeť Naší císařskou k tomuto listu a majestátu Našemu přivěsiti jsme rozkázati ráčili.“

„Majestát Dán na hradě Našem pražském ve čtvrtek po svatém Prokopu, léta Páně tisícího šestistého devátého...Podepsán: Rudolf.“

(Český originál uložen ve Státním ústředním archivu Praha, fond Archiv České koruny, inv. č. 2293).

II. Několik poznámek:

1) Jde o jedinečný dokument náboženské svobody, který byl s předstihem před ostatními evropskými zeměmi přijat na české půdě. I když byl vynucen na slabém a nemocném panovníkovi, jde – řečeno dnešním jazykem – o společnou ekumenickou aktivitu tří církevních pospolitostí, které se historicky ustavily a žily v českém království: to znamená o Jednotu bratrskou, dále o kališnickou stranu podobojí, která měla tehdy u nás většinu, a menšinovou část římských

katolíků. Tedy o církve, které v dnešním názvosloví v obráceném pořadí reprezentují: církev římskokatolická, Církev československá husitská a evangelické církve. Majestát prohlašuje náboženskou svobodu všeho lidu – nejenom šlechticům či duchovním! Stoupenci tří konfesí v jedné části Evropy – ať páni či poddaní - se mohou těšit náboženské svobodě! Zde ustanovení Majestátu navazuje na starší významný text: Jde o usnesení kutnohorského sněmu z března 1485, které považuje dějepisec František Palacký za epochální, co do jeho významu: cituji hlavní poselství tohoto usnesení: „...každý člověk má i může hledati spasení duše své tam, kam ho vede vlastní důvěra a svědomí, jinému v tom nic nepřekážej, aniž jej proto haněje nebo utiskuje“. Tato zásada přijatá jak zástupci církve podobojí, tak katolické, uzrála na české půdě s předstihem vůči všem náběhům k toleranci v ostatních evropských nejméně o půl století. V této zásadě měli tvůrci Majestátu bezpochyby skvělý vzor pro vlastní úsilí o náboženskou svobodu.

2) Dokument je výsledkem spolupráce zástupců všech tří křesťanských církevních pospolitostí, tedy včetně zástupců Jednoty bratrské. Jednota byla zastoupena nejvýznamněji Václavem Budovcem z Budova; ten dominantním způsobem přispěl k formulaci a prosazení Majestátu. Výsledkem jsou svobodné poměry, v nichž se těšily všechny tři církve takové svobodě – byť na krátký čas – (povstání představitelů českého odboje a třicetiletá válka jsou za dveřmi), jaké se nedostávalo církvím o 350 let později, za komunistické éry v poválečném Československu. O ustanovení duchovních (kněží) ve všech křesťanských církvích rozhodovali od r. 1949 po čtyřicet let tzv. církevní tajemníci, podřizující církve politické moci a ideologii komunistického režimu; kromě bohoslužeb byly další aktivity církví na půdě sborů a farností soustavně omezovány; dodnes zůstává nevyřešena otázka církevního majetku, který komunistický režim zabral. Publikační činnost všech církví byla

podvázána. Svobodné rozhodování o vnitřních záležitostech církví bylo omezováno dohledem politické moci, která usilovala o prosazení vlastní ideologie v celé společnosti. Ve srovnání s Majestátem byla svoboda církví za komunistického panství soustavně potlačována se záměrem likvidovat křesťanství jako celospolečensky působící duchovní útvar. Co směly naproti tomu církve samostatně konat, o čem směly podle Rudolfova Majestátu samostatně rozhodovat, nám znělo za komunistické éry jako rajská hudba.

3) Tato dvojí zkušenost o náboženské svobodě v době Rudolfově a nesvobodě za vlády komunistů je poučná: ukazuje se, že v duchovní oblasti může v dějinách docházet k překvapivým zlomům a přerývům. Po zrušení Majestátu, jak víme, zavládla u nás tuhá náboženská nesvoboda; svoboda vyznání byla u nás jen zčásti obnovena teprve v roce 1781 Tolerančním patentem. Plné svobody se dočkaly nekatolické církve a náboženské společnosti až po roce 1918. A spolu s ostatními občany se křesťané dočkali svobody ve veřejné oblasti i v životě církví až po roce 1989.

4) Tato zkušenost potvrzuje nesamozřejmost svobody. V každé generaci je třeba se k svobodě hlásit, o svobodu usilovat, svobodné aktivity vytvářet, podporovat a vstupovat do svobodného dialogu s ostatními. Vždy znovu je třeba se odpovědně svobodě učit a statek svobody pěstovat soustředěnou výchovou v rodinách, v osobních životech i na půdě svobodných institucí demokratické společnosti. Svoboda něco stojí. 27 českých pánů, rytířů a měšťanů za ni před 390 roky zaplatilo na Staroměstském náměstí svými životy. Taková oběť se od nás díky Bohu nežadá. Ale úsilí o život ve svobodě před námi stojí jako úkol, jímž naplňujeme své lidství v otevřeném dialogu s druhými, v hledání pravdy, která nás osvobozuje k pravé službě.

5) Političtí správci současnosti, na krajské či vrcholné rovině v parlamentu, v soudních institucích i v prezidentském úřadu se mohou spolu s námi poučit z této krátké epizody plné svobody, vytýčené v Rudolfově

Majestátu. Tento dokument spojuje svobody všech stran s hlubokým vzájemným respektem. Tehdy všichni – jakkoli rozdílní v aktivitách, ke kterým byli vedeni svou tradicí a náboženským přesvědčením – křesťané bratrské konfese, křesťané podoboží i katolíci – se mají ve vzájemném respektu snášet a uznávat. Tím slouží celé zemi. Svědectví vzájemné tolerance a soudržnosti při všech rozdílech je dokladem, že pochopili Kristův příkaz k vzájemné lásce. Apoštol Pavel to v Novém zákoně vyjadřuje slovy: mějte druhé za důstojnější sebe samých. Autoři Majestátu vypracovali tento dokument v ekumenickém rozhovoru všech tří stran. Panovník jim v něm potvrzuje svobodu nejenom k tomu, aby mohli podle svého spravovat své věci. Mají zároveň mít na mysli prospěch celého království. To je vábivý model i pro představitele naší zastupitelské demokracie dnes: jakkoli smíte plnou svobodu okoušet při realizaci vlastních politických cílů, současně jste vázáni ve svobodě ke konání díla, které prospěje všem občanům této země. I moc, která je vám svěřena – a na rozdíl od tehdejší doby nepoměrně větší i v rámci demokratických pravidel – se má projevit v tvořivém dialogu všech účastníků správy naší země. Tím se změní atmosféra neuvěle v politickém životě, vzroste ochota ke spolupráci mezi stranami, stoupne i zájem občanů o veřejné záležitosti, nastoupí i jednání fair-play v institučních a osobních vztazích.

6) Na tom se může prokázat i síla tradice, ke které se dnes vracíme ve vzpomínce na popravené představitele českého odboje. Když sami, jako občané této země, budeme alespoň díl svého úsilí věnovat účasti na veřejném životě v této zemi, budeme s dávnými svědky v jejich zápase o svobodu stát v neviditelné, a přece mocné solidaritě, navzdory času, který uplynul. Pak se naše dnešní zastavení k uctění jejich památky stane vzpruhou pro naši odpovědnost za veřejný život pro nadcházející čas.

7) Přeji vám i sobě hodně síly i radosti, abychom obstáli při plnění tohoto

úkolu, který na sebe jako svobodní občané v příštích dnech ochotně vezmeme. Sursum corda – vzhůru srdce! Tento pozdrav je součástí liturgického obřadu církví, ale může být vzájemným povzbuzením, když bude zaznívat, – třeba i nevysloveně – při setkání nás občanů nejrůznějšího zaměření, konfesí, i politiků v parlamentě a při všech náročných jednáních, k nimž se budou scházet! Tak tedy: Sursum corda! Vzhůru srdce!

Jakub Trojan

BUĎ VĚRNÝ AŽ NA SMRT...

(Život a dílo JUDr. Milady Horákové, rozené Králové)

V závěrečných třech dnech před popravou oběšením, 24.-27. června 1950, napsala JUDr. Milada Horáková v cele smrti Pankrácké věznice deset dopisů rodině a přátelům. Jejím posledním přáním bylo, aby byly dopisy odevzdány rodině, jako její odkaz. Toto přání splněno nebylo. Je vlastně zázrakem, že se dopisy zachovaly zásluhou několika neohrožených lidí. JUDr. Lubomír Štěpán dopisy naposledy opatroval a po listopadové revoluci je předal tehdejší ministryni spravedlnosti JUDr. Dagmar Burešové a ta je odevzdala členům rodiny, kteří přežili dobu komunistické totality.

Víc než jiné dokumenty z jejího osobního života i její veřejné činnosti, dávají poslední dopisy nahlédnout do srdce ženy mimořádných kvalit, věřící křesťanky a milující dcery, manželky a matky. Svou rodinu milovala celou svou bytostí a těžce nesla, že jí zůstávalo tak málo času na nejbližší; přesto se pustila do zápasu s nastupující totalitní mocí, protože jí záleželo na budoucnosti tohoto národa, této země. Než při exekuci v pankrácké věznici vydechla naposledy, stačila ještě několika posledními slovy vyjádřit svůj vztah k našemu národu: „Miluji tuto zem, miluji tento lid. Budujte mu blahobyť. Odcházejím bez nenávisti k vám (svým katům)“.

Z deseti dopisů jsou první a poslední dva adresovány rodině, (milovaným). Druhý jednaosmdesátiletému „tatičkovi“ Královi,

třetí sestřičce Věře Tůmové a jejímu manželovi, čtvrtý manželově mamince Horákové, dále třem přítelkyním – Věře, Aniče a Božence. Další dopis byl adresován rodinné hospodyně Marušce Švehlové. Není bez zajímavosti, že paní Švehlová byla členkou KSČ. Přesto k ní měla Dr. Horáková naprostou důvěru. Na sedmi stránkách tištěného textu napsala dopis dceruše Janě, pak ještě dopis manželovi Ing. Dr. Bohuslavu Horákoví. Předposlední krátký dopis rodině obsahuje osm přání. V posledním napsala „Nelitujte mne! Žila jsem krásný život. Svůj trest nesu odevzdaně a podrobuji se mu pokorně; před soudem svého svědomí jsem obstála a věřím a modlím se za to, abych obstála i před soudem nejvyšším, před Bohem. Líbám a objímám Vás vroucně. Ještě jednou: odpusťte bolest, kterou činím. Pozdravte naposledy všechny přátele a příbuzné. Dne 30. června položte za mne kytičku mé mateřské přítelkyni, nacisty popravené senátorky F. Plamínkové. Vaše, jen vaše Milada.“ V desátém dopisu ještě jednou děkuje svým nejbližším.

Českému národu chybí muži a ženy, kteří by dorostli mravní výše, statečnosti a odvahy JUDr. Milady Horákové. Při pokusu vyprávět příběh jejího života, který byl ve 48 letech ukončen krutou popravou na šibenici, se chceme ptát po duchovních a mravních základech, na nichž byl vybudován život této pozoruhodné ženy.

Dětství a dospívání

Život každého člověka je utvářen především rodinným prostředím. Matka a otec jsou důležitými vzory jednání pro děti. Matka s otcem učí dítě prvním sociálním návykům a především mu předávají poklad řeči, mateřský jazyk, který zůstane základním vyjadřovacím prostředkem až do smrti každého z nás.

Milada se narodila 25. prosince roku 1901, v radostný den, kdy si křesťané připomínají Kristovo narození, na samotném začátku dvacátého století. Se svými dvěma sourozenci, o čtyři roky starší sestrou Martou a o šest let mladším bratrem Jirkou, trávila

své dětství na Královských Vinohradech. Tato část Prahy prožívala na přelomu dvacátého století neuvěřitelný rozmach stavební činnosti. Donedávna malí řemeslníci a podnikatelé, kteří rozvíjeli svou podnikatelskou činnost, potřebovali bezpečně uložit své úspory. Proto docházelo k budování krásných nájemních domů, většinou v secesním stylu, které nabízely pohodlné bydlení zámožnějším rodinám. Sem se nastěhovali rodiče Milady. Zde trávilo vnímavé bystré děvčátko se svými sourozenci a kamarády předškolní léta. Otec Čeněk Král našel výhodné zaměstnání v Českých Budějovicích, v továrně na výrobu tužek a psacích potřeb, v které si brzy vybudoval významnou pozici technického vedoucího pracovníka. Práce v těžkém konkurenčním boji vyžadovala plné nasazení a všechny volný čas. Přes týden proto zůstával v Českých Budějovicích a domů se vracel v sobotu, po skončení práce. Tyto volné dny byly pro manželku i děti svátkem. Na otcova vyprávění o vojenské službě v Dalmácii, na jeho kritické hodnocení hospodářské a politické situace a na jeho nezlomnou povahu vzpomínala Milada zvláště intenzivně v posledních dnech svého života, když psala z vězení dopis svému tatínkovi: „Můj předražený, předobry tatíčku, ...byl jsi mi tátou, jakého bych lepšího od osudu nemohla dostat. Dal jsi mi tolik, všechno, co jsi jen mohl a chtěl: pevnost tělesnou a teplý domov v dětství a mládí; vychovával jsi ve mně poctivého člověka a staral ses o nás přepečlivě... Táto, tatíčku můj, odpusť mi to, pochop mne, nezatvrď se ke mně. Vždyť jsem tak rostla a bylo ve mně mnoho z Tvých vlastností... Víím, že Tvých 81 let nemělo toto postihnout... Překonej ještě i tuto ránu osudu, táto! Vždyť Ty jsi bojarský junák. Nadarmo jsi nepřelézal strmou Krivošiju a nevojančil v Boce Kotorské. Jak bych si dnes ráda poslechla třeba už po tisíci Tvé vyprávění o těch časech...Chci, abys ještě žil.. Pro Janu teď musíš žít. Neměla jsem čas jí svěřit anály našeho pevného a poctivého rodu... Svě vnuče budeš vypravovat, odkud že my jsme, jak byl pevný a zdravý náš rod, jaký to byl ocelový dub ten náš hodkovský dědek

a jak lidé milovali tu usměvavou panímámu s předobrym lidským srdcem. Budeš také povídat o své drahé ženě, o babičce, kterou už Janička nepoznala. Dědečku vypravuj... Pověz jí také o tom, jak jsi měl krásné ideály svého raného mládí a pak boje svých mužných let.... Děkuji T i za vše, cos mi tak otcovsky dal... Pod stoletými lipami, na hodkovském hřbitůvku u zdi, tam si jednou všichni pobesedujeme o tom, co to bylo za rod, ti Králových z podhradního mlejna... Tvé ruce líbá Milada.“

V mezní situaci svého života vzpomíná Milada na podhradní mlejn, kde u dědečka a babičky trávil děti čas prázdnin. Mlynářské řemeslo odjakživa přitahovalo a formovalo přemýšlivé, odvážné a svérázné lidi. Poctiví mlynáři většinou ovšem nezbohatli, ale měli z mlýnů slušnou obživu.

Už se nedovíme, kolik měl Miladin otec Čeněk dalších sourozenců. Milada Horáková zmiňuje ještě strýce Františka. V době dospívání Milady sehrál významnou roli strýc Jan, římskokatolický farář. Na jeho faru v Suchdole u Kutné Hory přijížděla Milada během svátků a prázdnin. Pozorně naslouchala a vstřebávala do sebe jeho názory. Odhaloval jí vnitřní duchovní život, půjčoval jí knihy z velké knihovny. Zvláště ji přitahoval mnohadílný Ottův slovník naučný.

Miladin dědeček přirozeně očekával, že jeho syn Čeněk bude pokračovat v mlynářském řemesle. Dopadlo to však jinak. Mlýn na samotě neposkytoval dostatečný prostor, který by umožnil rozlet mladého, odvážného srdce. Pro Miladu Horákovou i pro její sourozence zůstali však dědeček s babičkou milovanými nezapomenutelnými lidmi.

Miladina maminka, jemná, trpělivá žena z měšťanské kutnohorské rodiny, vyvažovala svobodomyšlnou, pevnou osobnost svého muže, a byla to především ona, která vytvářela pro celou rodinu radostný, tichý domov a která formovala její estetické myšlení. Příliš mnoho o jejím životě nevíme. Zemřela příliš brzy a tak se naštěstí nedočkala

tragického osudu své milované dcery. Že ji Milada celým srdcem milovala, o tom není žádných pochyb.

Otec Milady nebyl politickým funkcionářem, i když mu politická situace v rámci Rakouska-Uherska nebyla lhostejná. Hlásil se k programu T.G. Masaryka. Četl jeho spisy a doma o nich s přáteli hovořil. Tak přirozenou cestou pronikaly nové myšlenky do srdcí dětí. A k Masarykovu odkazu se Milada hlásila i v době, kdy se rozhodovalo o jejím dalším osudu při mnohoměsíčním výslechu.

V tomto období byl život rodiny klidný. Pak došlo k události, která poznamenala všechny její členy na dlouhou dobu a možná až do konce života. Miladě bylo dvanáct let, když její dva sourozenci, Marta a Jiřík, onemocněli septickou spálou, tehdy ještě těžko léčitelnou. Obě děti zemřely. Zázrakem se Milada touto hroznou nemocí nenakazila. Avšak nečekaným úmrtím dvou dětí se rodinná atmosféra gruntovně změnila. Maminku tato tragédie zasáhla do takové hloubky, že nedokázala dál žít v dosavadním krásném bytě na náměstí krále Jiřího. Příliš jí připomínal ztracené štěstí. Nečekaná smrt dětí přirozeně poznamenala i otce. Na otázku, proč k této tragédii došlo, nenalezali rodiče smysluplnou odpověď. Milada se nečekaně na několik let stala jedináčkem, jedinou nadějí. Rodiče v ní viděli své pokračování. V těchto dnech a týdnech poznávala Milada hloubku utrpení svých nejbližších. A tato zkušenost ji naučila nově hledět na tento svět plný utrpení a bolesti. Svět, z kterého předčasně odcházejí děti i dospělí.

Výborná, přemýšlivá žačka se snadno dostala na osmileté vinohradské gymnázium, které důkladně připravovalo studenty na další vysokoškolské studium. Se svými spolužáky se učila diskutovat o závažných životních tématech a svobodně vyjadřovat své názory.

Tak nějak se odvíjel rodinný život Milady. Smrt dětí je ještě víc stmelila dohromady. Radostnou událostí, která probudila novou nadějí a do jisté míry

přehlušila bolest, se stalo narození dcerušky Věry o třináct a půl roku mladší. Co Milada při tom prožívala, zachytila v dopisu z pankráckého vězení: „Moje milovaná sestřičko Věro, před třiceti pěti lety mi náš tatíček položil do náručí maličký uzlíček. Neřekl víc než: „ tady máš sestřičku“ a uháněl shánět doktora, poněvadž naše máma těžký porod téměř zaplatila životem. Když jsem tě držela v náručí, nevěděla jsem, zda mám mít z Tebe radost... Bylas však taková bezmocná, že se najednou ve mně probudily mateřské city. Pak jsi rostla a já jsem se Tebou chlubil...“

Ještě jedna zkouška čekala na Královu rodinu. Rakousko-Uhersko zahájilo válku s balkánskými zeměmi, která přerostla v hroznou 1. světovou válku. Co by se s rodinou bývalo stalo, kdyby byl odvelen na frontu otec dvou nedospělých dětí a manžel vnitřně zlomené ženy? S těmito otázkami paní Králová ráno vstávala a večer uléhala. Jak se válka rozšiřovala do mnoha zemí, stoupal v nemalé části českého obyvatelstva neklid a odpor. Většinou ve skrytosti. Ti odvážnější však veřejně projevovali nesouhlas s válkou, která obyvatelům českých zemí přinesla jen utrpení a smrt. Z ne zcela zřejmých důvodů výborná studentka Milada Králová dostala tzv. jus abeundi – vyhození ze školy. Začátkem školního roku 1918-19 přešla na Reformní dívčí reálné gymnasium na Vinohradech, na kterém o dva roky později, 7. června 1921 úspěšně odmaturovala.

Na vysoké škole, dveře svobody

Hrozná válka skončila. 28. října 1918 byla vyhlášena svobodná Československá republika. Prezidentem se stal Tomáš G. Masaryk, který spolu s Dr. E. Benešem a generálem M. R. Štefáníkem vedl zahraniční odboj. Budovat svobodnou vlast se znovu stalo spontánním zdrojem nadšení. Velká část národa vítala osvoboditele a další představitele politického života s nadšením. Dvojnásobně to prožívala Milada, pro kterou vytvoření demokratické, sociálně zaměřené Československé republiky, se stalo středem jejího

přemýšlení a úsilí. Z války se vraceli ranění vojáci, kteří potřebovali lékařskou pomoc. Osud dětí, mladých mužů a žen, ale také seniorů o které nebylo dostatečně postaráno, zjitřoval citlivé srdce Milady.

Ne všichni absolventi středních škol mohli pokračovat ve vysokoškolském studiu. Je pravda, že v té době znamenala maturita velmi často ukončení studia – pro mnohé také z hospodářských důvodů. Volili proto zařazení do praktického života. Avšak rodiče Milady, zcela samozřejmě, umožnili nadané dceři další, univerzitní vzdělání. Otec si přál a také prosadil, že se Milada nechala zapsat na Právnickou fakultu Karlovy univerzity, přestože sama toužila po studiu medicíny. Později se ukázalo, že to byla dobrá volba. Bylo třeba vybudovat v nově vzniklé republice vnitřní řády, zajistit širokou míru svobody pro všechny a vybudovat účinný systém, jak zdokonalit péči o potřebné. Milada se stala členkou Červeného kříže, jehož předsedkyní byla v té době Dr. Alice Masaryková.

Milada vděčně vzpomínala na skvělé univerzitní profesory, kteří ji uváděli do složité problematiky právnického studia. S úspěchem složila první státní zkoušky. Nezanedbávala však ani sport a turistiku. To všechno formovalo její osobnost. Její přátelé v ní viděli krásnou ušlechtilou ženu, která svou oduševnělostí nutně přitahovala mladé lidi. Během studia ji zaujal Bohuslav Horák, jen o několik let starší student zemědělského inženýrství. Jak bylo tehdy dobrým zvykem, představila ho brzy rodičům. Dohodli se, že po skončení studia se vezmou. Nečekaně se však ohlásila septická spála, která před lety měla na svědomí smrt sourozenců. Bude se opakovat tragédie, která tehdy přivedla rodiče k zoufalství?

Láska ke snoubenci pomáhala překonat tuto hroznou nemoc. Nezvítězila. Po překonání krize se rychle zotavila a již počátkem 26. roku vykonala předepsané státní zkoušky a na podzim téhož roku byla prohlášena doktorkou obojího práva.

Evangelička

Prověřený hluboký vztah obou mladých lidí přirozeně směřoval k završení. Dříve však, než si mohli podat ruku a slíbit si manželskou lásku a věrnost, museli společně zdolat ještě jednu obtížnou překážku. Snoubenec Bohuslav Horák pocházel z evangelického rodu, který za svou věrnost Kristovu evangeliu platil vysokou cenu. Obecně vážený řídicí učitel, Bohuslavův otec, si neuměl představit, že by jeho syn vstoupil do Římskokatolické církve, která tak krutě pronásledovala jeho předky, že by děti vyrůstaly v katolickém prostředí. Očekával naopak, že se Milada připojí k evangelické víře, která byla pevným základem rodové tradice. Po mnoha rozhovorech se rodiče Královi rozhodli, že celá rodina se stane evangelickou. Rozhodování bylo usnadněno náboženským vývojem v zemi. V Čechách a na Moravě to byl především František Palacký, který ve svých dějinách poukázal na význam Husova odkazu a reformačních zápasů českého národa. Světová válka urychlila tento proces odklonu od Říma. Žehnaní zbraním se stalo pro velký počet občanů důvodem k rozchodu s vládoucí církví. A především to byl T. G. Masaryk, který volal národ zpět k odkazu M.J. Husa.

Jako vždy, nebrala Milada své rozhodnutí připojit se k evangelíkům, na lehkou váhu. V jejím dospívání měl na její duchovní vývoj velký vliv strýc Jan Král, římskokatolický kněz. Po vážném přemýšlení byl sňatek mladých lidí uzavřen. Nebylo to snadné. Především strýc farář se s tímto rozhodnutím nemohl smířit. Dokonce na dlouhou dobu přerušil s Královými styky.

Láska, kterou zpečetili oba snoubenci, byla krásná, zdravá a silná. Ne nadarmo věnovala Milada ve svých dopisech tolik místa svému muži: „Můj milý hochu, muži nejdražší, největší bolestí mého srdce je to, že nevím o Tobě nic a nemám o Tobě žádnou, ani tu smutnou jistotu a už snad zůstává jen několik hodin z mého života. Jsem při tom pomyšlení sama a nedovedu z té tragédie nic pochopit. Snad mi to

vysvětlí až někde tam, kde se naše duše znovu sejdou... Byl jsi největší láskou mého života – poznala jsem Tebou tolik závrtných výšin lidského citu, křišťálového jak drahokam. Že ta neobyčejná, ta nevšední pozemská láska mezi dvěma lidmi, nemohla jinak než nevšedně končit. Měla jsem v Tobě dokonalého muže a kamaráda a při tom ses nikdy nediskrétně nedobýval do hlubin mé duše. O tobě jediném na světě jsem mohla věřit, že mi rozumíš...“.

Své patnáctileté dcerušce Janě píše: „Ty dceruško, na lásku v životě nezapomeň. Nemyslím tím jen rudý květ, jenž vykvete jednoho dne ve Tvém srdci, a ty, budeš-li mít od osudu přáno, najdeš podobný v srdci jiného člověka, v srdci druhá, s nímž spojíš své cesty. Holčičko, až budeš volit, pro koho má zahořet Tvé panenské mládí a komu se máš opravdu dát, pak si vzpomeň na svého tátu. Nevím, zda Tě potká takové štěstí, jako potkalo mne, najdeš-li tak krásného člověka, ale přibližuj k němu svůj ideál. Končím tím, že Ti píšu ze své paměti básničku, kterou ve vězení v r. 1940 složil táta pro Tebe: „Také nám se narodilo, o vánocích kdys to bylo, děťátko. Že to bylo pozdě ráno, nebe v mlhách zachumláno, nevšimli si lidé všední, že to jasno předpolední z hvězdičky je, která září, jen když štěstí plnou tváří, jak se někdy stává, rázem láskyplně shlédne na zem. Ustlalo si vedle mámy, že zůstane navždy s námi, děťátko.“

Práce v sociálním úřadu pražského magistrátu

Brzy po ukončení studia a po svatbě byla přijata mezi pracovníky pražského magistrátu. Silně na ni zapůsobil vedoucí Ústředního sociálního úřadu, místopředseda Národně sociální strany, Dr. Petr Zenkl. Když ji přijímal do týmu spolupracovníků, řekl jí: „V sociálním úřadě není vlastně nějakých úředních hodin, pracuje se od rána do noci. Není klidu ani po skončení práce, ježto skoro každý spis mluví o lidské bídě, utrpení, a žádá nutně účast srdce toho, kdo jej

projednává. Není tu ani žádných úlev, ale naopak neklid, rozčilování, naléhání atd. Není mimořádných odměn mimo jedinou: vědomí, že pomáháme bližním, zmírňujeme jejich utrpení, vracíme jim víru v lidskou společnost a sloužíme dobru druhých. To je naše odměna: uspokojení vlastního svědomí.“ A dodal: „Jde-li vám o pohodlnou, klidnou, slušně honorovanou službu, po jejichž hodinách budete mít klid pro sebe, nezůstávejte v sociálním úřadě a zvolte si jiný odbor, a já požádám pana primátora, aby Vás tam přidělil.“

Milada však nabídku práce v sociálním odboru bez dalšího přemýšlení přijala. Odpovídala její tužbě být prospěšná druhým. Jsem přesvědčen, že nejhlubším základem její služby byla Ježíšova výzva: „Milovat budeš svého bližního jako sebe samého.“ Je-li člověk naladěný na určitou vlnu, pak jeho životní postoje rezonují s lidmi podobné, ba stejné orientace.

Miladin život byl nabitý událostmi. V roce 1933 se manželům narodila dceruška Jana, zdroj velké radosti. Avšak v témže roku zemřela její maminka, která po tři léta zápasila s rakovinou.

Osobnosti, které podstatným způsobem zasáhly do jejího života

Vedle příslušníků rodiny:

1. to byl smíchovský **evangelický farář Jan Kučera**, nar. 1894 ve sboru v Proseči. Po studiu na bohoslovecké fakultě v Praze pracoval jako vikář ve Vanovicích a na Vinohradech, jako farář v Kolíně, v Borové u Poličky, na Kladně a v letech 1936 až 1952 na Smíchově. Jeho velmi nadějně působení ve smíchovském sboru v Praze bylo v r. 1952 ukončeno odnětím státního souhlasu k duchovenské službě. Členy smíchovského sboru se stali také manželé Horákoví. Farář Kučera patřil k velmi vzdělaným a vyznačkovsky statečným farářům naší církve a tak nepřekvapí, že k němu pojala Milada Horáková od začátku důvěru. V prvním dopisu „milovaným“ (rodině) z Pankrácké

věznic zmiňuje svou zkušenost z německého kriminálu: „Vy víte, že tuto přetěžkou chvíli svého života překonávám, jak jen nejpevněji mohu, toliko s pomocí Boží. Když jsem se vrátila v roce 1945 z kriminálu a měla jsem rozhovor v bratrském evangelickém sboru, řekla jsem tam mezi jiným: „V těch nejtěžších chvílích v terezínských kasematech, v Principově cele č. 8, poznala jsem, co je Bůh a pocítila jsem, že mne Bůh přijal. Nyní to vím určitě. A proto se i Vy opřete o víru v něj. Nebudete zoufalí, jako ani já nejsem zoufalá... Naše předobrá máma umírala tři roky na rakovinu a opouštěla nás v té chvíli, kdy by jí s námi bylo ještě tak dobře, ba dokonce se radostněji žilo. A já to nebudu mít ani tak těžké a budu zase s ní. Máte-li víru, i to mi můžete závidět... Život je samé úskalí a já budu do posledního dechu prosit Boha, aby Vás zbavil všeho zlého. Nezapomeňte na mě se svou láskou a modlitbou.“

A v posledním dopisu, po jediné návštěvě rodiny, která byla povolena, napsala: „Jsem úplně klidná a připravená. Byl u mne pan farář (Vojtěchovský); i když nemohl přijít Dr. Kučera, bylo mi to velikou posilou. Prosila jsem jej, aby také a hlavně Vám věnoval teď svou pomoc.“

2. Nejhlubším vztahem osobním i pracovním se jí stala o generaci starší **senátorka Františka Plamínková**. Rozhodujícím impulsem bylo setkání s touto pozoruhodnou ženou o Velikonocích roku 1923 během slavnosti Československého červeného kříže, ukončené dvěma minutami ticha. Milada hluboce dojatá přistoupila tehdy k senátorce Plamínkové a řekla jí, že by byla šťastná, kdyby s ní mohla spolupracovat. Paní Plamínková rozpoznala v očích a tváři mladé ženy nadšení, proto její nabídku přijala. Tak začal spolupráce obou žen po celých dvacet let. „Horáková byla odhodlaná postavit se jako prostý voják vedle nejvyššího velitele, učit se od něho, jít za ním a s ním“ (Růžena Pelantová). Senátorka Plamínková zakládala české ženské hnutí: Ženský český klub a dále Výbor pro volební právo žen. Založila také

Ženskou národní radu v Praze a stala se místopředsedkyní Mezinárodní ženské rady. Od roku 1925 byla zvolena do senátu Národního shromáždění. Svým působením daleko překračovala hranice Československa jako reprezentantka československých žen. V průběhu let se staly obě ženy opravdovými přítelkyněmi, které se podivuhodným způsobem doplňovaly. Žel, po atentátu na Heydricha byla senátorka Plamínková popravena. Ve svém posledním dopisu z vězení vyjádřila Milada svou vděčnost a prosbu, aby rodina položila kytičku na hrob Františce Plamínkové.

Milada Horáková se angažovala v československém hnutí za práva žen a ještě je rozšířila a prohloubila. Založila Sdružení akademicky vzdělaných žen, podílela se na přípravě reformy rodinného práva. Stala se jednatelkou Ženské národní rady, vedla odbor Matka a dítě. Usilovala o rovnoprávnost žen, a to nejen na papíře. Účastnila se evropských konferencí za práva žen a při tom se seznámila s představitelkami zahraničního ženského hnutí. Skvěle reprezentovala československé ženské hnutí. Bratr presidenta Beneše, Vojta Beneš, ji považoval za nejchytřejší ženu v Československu. „Všechnu veřejnou práci konala bez jediného nároku na odměnu a obětovala jí všechny svůj čas... Bez jediné písemné poznámky byla schopná postavit se před své publikum a svým řečnickým uměním, obsahem námětu, vělostí přednesu i osobním kouzlem uchvátila posluchače“ (R. Pelantová).

Přirozeně, že Milada Horáková pozorně sledovala politický vývoj v Evropě, takže jí nemohlo uniknout rychlé vyzbrojování Německa.

3. President Masaryk. Od svého dětství slyšela o prof. T.G.Masarykovi. O jeho zápasech s myšlenkovou a duchovní prázdnotou moderních lidí. Jak by mladou ženu, vlastně stále ještě teprve dospívající dívku, neupoutala jeho jedinečná osobnost.

Podobně jako v jiných oblastech lidského života, nebál se Masaryk odmítnout zděděné

názory na život žen ve společnosti, v níž dosud přežíval patriarchální pohled na ženu. Ženské pokrokové hnutí se muselo vyrovnávat s hlasy, které Masaryka kritizovaly, že svými postoji rozvrací vžitě názory na místo ženy ve společnosti. Pro mnohé byla žena pouze opatrovnici rodinného krbu, manželkou závislou na muži a pečovatelkou o vývoj dětí. Masaryk odmítá tyto hlasy a odpovídá, že pro něj neexistuje ženská nebo mužská otázka, nýbrž otázka lidská. Humanitu Masaryk prosazoval jako cíl lidského úsilí a přímo poslání českého národa. Jak by na takové myšlenky nereagovala žena, která vnímala lidský život a jeho poslání podobně jako T. G. Masaryk. Na Miladu Horákovou upozornila Masaryka Alice Masaryková, předsedkyně Československého červeného kříže. Masaryk pozval Miladu na Hrad. Zajímal se o ženské hnutí a o její činnost. Osmdesátiletý prezident zanechal hluboký dojem v duši mladé ženy. Napsal, že současná žena musí být aktivní, veřejně vystupovat. K Masarykovu odkazu se hlásila až do konce svého života. Úmrtí T. G. Masaryka v roce 1937 znamenalo pro Miladu v období stupňovaného hitlerovského militarismu nenahraditelnou ztrátu. Po Masarykově abdikaci byl prezidentem zvolen Dr. Edvard Beneš, nejbližší Masarykův spolupracovník, ke kterému měla naprostou důvěru. Ten však zdědil nesnadný úkol, jak uchránit samostatnost Československa a zabránit vojenskému střetu s Německem, kterým neustále hrozil Hitler. S pokrokovými ženami doma i v zahraničí bolestně sledovala pokusy francouzských a britských představitelů dojednat dohodu s Hitlerem za každou cenu. V zájmu míru obětovali Československo v klamně naději, že tak zajistí Evropě mír. Mnichovská dohoda znamenala okleštění českých zemí o třetinu. Tzv. sudetské území bylo obydlené nejen Němci, ale i Čechy. Přibližně 120 tisíc Čechů bylo připraveno o svůj domov. Bez náhrady byli vystěhováni ze Sudet do vnitrozemí, kde je fakticky nikdo nečekal. Milada s týmem spolupracovníků začala okamžitě organizovat ubytování uprchlíků, věnovala se péči o děti a promýšlela, jak

získat finanční prostředky na pomoc těm, kteří přišli o všechn svůj majetek.

Okupace českých zemí, odbojové hnutí

Patnáctého března 1939 přepadly okleštěnou republiku německé vojenské jednotky, když den před tím Slovensko opustilo společný stát. Hned od začátku okupace se začaly organizovat odbojové skupiny. Byly to především: Politické ústředí, Petiční výbor Věrní zůstaneme a Obrana národa, která sdružovala důstojníky československé armády.

V roce 1940 se odbojové organizace spojily a vytvořily Úvod (Ústřední vedení odboje domácího). Milada Horáková, v této kritické chvíli pro český národ, hledala cestu, jak spolupracovat se vznikající odbojovou organizací. Její činnost v době předmnichovské republiky byla natolik známá, že nebylo obtížné se na práci českého odboje napojit. Především jako jednatelka Ženské národní rady organizovala odbojové skupiny, které měly pomáhat při zásobování městského obyvatelstva a shromažďovat informace, které potřebovalo pro svou činnost zahraniční vedení. Později se Ženská národní rada zapojila do odbojové činnosti Petičního výboru Věrní zůstaneme.

V této první fázi došlo k zatýkání předních pracovníků českého odboje. Přesto Petiční výbor pokračoval ve své odbojové činnosti také tím, že pomáhal ohroženým odbojovým pracovníkům při přechodu státních hranic. Byl připravován politický program pro poválečné Československo. Tento program byl důležitým znamením důvěry, že nacistická hrůzovláda bude nakonec poražena.

Zatčení 1940

O letních prázdninách 1940, v Horním Bradle v Železných horách, byli manželé Horákoví zatčeni a vystaveni těžkému mučení. Milada nepřiznala svou účast na odbojové činnosti a neprozradila nikoho ze spolupracovníků. Po atentátu na Heydricha byla převezena do Malé pevnosti v Terezíně, kde se nakrátko setkala s manželem. Radostným

překvapením bylo setkání s mateřskou přítelkyní Františkou Plamínkovou, která byla také zatčena, pak nečekaně propuštěna domů. Zakrátko však byla zatčena podruhé a vězněna v Terezíně. Milada s dalšími ženami se vynalézavě pokoušely paní senátorce Plamínkové usnadnit vězeňský život. Avšak gestapo nezapomínalo. F. Plamínková byla 28. června 1942 odvezena z Terezína do Kobylis a po dvou dnech byla popravená. Bylo jí 67 let.

Milada žila v Terezíně téměř dva roky. Těžké výslechy pokračovaly až do roku 1944. Protože neprozradila jména spolupracovníků, z nichž někteří byli židovského původu, musela se při nástupech a kontrolách hlásit židovským jménem Sára a nosit židovskou hvězdu. Dlouhou dobu nedostala nejmenší informace o své rodině. V takové situaci nepropadnout zoufalství vyžadovalo velkou vnitřní sílu. V Terezíně musela plést dřevěné rohože, později pracovala jako švadlena, pracovala na poli, v prádelně, byla služebnou v rodině gestapáckého dozorce. Pro nedostatek zdravotního personálu měla za úkol pečovat o nemocné vězenkyně.

Po dvou letech v Terezíně byla doktorka Horáková odvezena do Drážďan a odtud do Lipska, kde čekala na tzv. Volksgericht – lidový soud. Během procesu se setkala opět s manželem. V těchto těžkých dnech jí byla oporou křesťanská víra. Při rozhovoru se známou spoluvězeňkyní, řekla: „Co myslíš, vrátíme se domů ke svým drahým? Já si myslím, že máme-li na tomto světě ještě co říci, že se domů vrátíme.“

Milada ovládala velmi dobře němčinu, takže se mohla sama obhajovat. Státní zástupce navrhoval trest smrti. Proti očekávání však byla odsouzena „pouze“ na osm let vězení v ženské káznici v Aichachu, její manžel na pět let vězení v Brachu v severním Bavorsku. Oba manželé byli osvobozeni až americkou armádou.

Opět doma

Do Prahy se vrátila 21. května, 14 dní po ukončení Druhé světové války. Zde se

setkala se svou rodinou, dcerou, otcem i sestrou. A o dva týdny později i s manželem, který přežil tzv. pochod smrti. Milada ve svém dopisu Janě z komunistického vězení vděčně myslela na svou sestru Věru a švagra Ing. Josefa Tůmu, kteří se pokoušeli nahradit Janě uvězněné rodiče. S jistou dávkou humoru vzpomínala na lásku sestry a jejího manžela: „Moje malá sestra Věruška vyrostla a začala být najednou mým protektorem ve chvílích, kdy já jsem byla v úzkých. R. 1940 jsme já i můj muž museli spoléhat na Tvou pomoc a Tvé přelaskavé, dobré srdce. Ty jsi pak brzy přivedla do rodiny svého muže Pepíčka, toho milého zlatého člověka. Při letné návštěvě na gestapu v Pečkárně se mi přišel představit a já ho tam přijímala do rodiny. A od té doby, kolikrát to bylo, že jsme na Vás a jen na Vás spoléhali...“ A své dceři kladla na srdce: „Bud’ si toho vědomá, jak velikou lásku a obětavost ti přináší strýc Pepík a teta Věruška. Musíš jim být nejen vděčná... musíš jim pomáhat budovat Vaše společné štěstí. A za vše to dobré, co Ti dělají, chtěj dát vždy ještě víc. A pak se Ti snad podaří aspoň trochu se vyrovnat s jejich něhou a dobrotou.“ Statečnost Dr. Horákové v době nacistického teroru byla oceněna vysokými vojenskými vyznamenáním. Nový domov si manželé Horákové zvolili na Smíchově v Zapově ulici. Přestože si Milada slibovala, že pokud se vrátí domů, bude se věnovat své rodině, byla opět vtažena do veřejného života.

Prezident Beneš po svém návratu do Československa se pokusil v poválečné republice rychle stabilizovat státní správu. Byly vyhlášeny známé prezidentské dekrety. Při rozhovorech na Hradě a v Sezimově Ústí žádal Dr. Horákovou, aby se účastnila politické práce jako poslankyně v Prozatímním národním shromáždění. Poválečný politický život se v Československu odehrával v demokratickém soutěžení 4 politických stran: sociálnědemokratické, komunistické, lidové a národně-socialistické. Svým členstvím v národně-socialistické straně navázala Milada na svou politickou činnost před válkou.

Už tehdy bylo zřetelné, že se komunisté pokusí zmocnit vlády v zemi. Proto bylo velmi důležité vyhledat odvážné, moudré a statečné muže a ženy, kteří by dokázali komunistickému tlaku vzdorovat. Mezi ně patřila M. Horáková.

Košický vládní program a první poválečné volby v Československu

Převážná orientace komunistické exilové vlády na Moskvu byla vyjádřena v tzv. Košickém vládním programu, který tuto závislost na Moskvě potvrdil. Jako vládní programové priority přijal znárodnění všech podniků nad 500 zaměstnanců, znárodnění bank a peněžních ústavů, znárodnění majetku Němců, Maďarů, válečných zločinců a kolaborantů.

26. května 1946 došlo k prvním poválečným volbám, v kterých v Čechách a na Moravě zvítězila komunistická strana s více než 40% hlasů, (na Slovensku byla situace odlišná, zvítězila tam Demokratická strana). Druhou nejsilnější stranou byla národně-socialistická strana (23,6%). Lidovci získali o 3% méně (20%), a sociální demokrati 16%. Vedením národně-socialistické strany byla pověřena Fráňa Zemínová, poslankyně Národního shromáždění. Dr. Horáková byla dobře informovaná o totalitním systému v Rusku. Oprávněně se proto obávala, že také v Československu dojde k převzetí moci komunistickou stranou, která využívala poválečnou pozitivní náladu v obyvatelstvu.

Milada navázala na svou práci v Radě československých žen, kde byla zvolena předsedkyní. Současně byla místopředsedkyní Svazu osvobozených politických vězňů. Ve volbách do ústavodárného Národního shromáždění byla zvolena hned v prvním kole. Intenzivně se účastnila činnosti v odborech ústavně-právním a zahraničním. Pozorně sledovala postavení žen ve společnosti, hájila práva politických vězňů. Účastnila se práce na nové ústavě. Žádala, aby ústavní listina jasně uvedla práva žen: stejná výchova, stejný přístup ke všem povoláním,

ochrana rodiny, manželství a mateřství, zajištění práv nemanželských dětí a odpovídajících pracovních podmínek pro ženy v těhotenství atd.

V Národním shromáždění prosazovala samostatnou politiku Československa. Ne-protestovala proti spolupráci se Sovětským svazem, trvala však na tom, že taková spolupráce musí být vyvážena přátelským vztahem se Západem.

Po volbách byla ustavena vláda, která vzešla z voleb. Komunisté spolu se sociálními demokraty získali nadpoloviční většinu (40% a 16%). President Beneš jmenoval Klementa Gottwalda předsedou vlády.

Jako poslankyně za národně-socialistickou stranu se Milada Horáková účastnila mnoha konferencí doma i v zahraničí. Všude hájila demokratické principy. Na důležité mezinárodní Pařížské konferenci došlo k ostře slovní přestřelce mezi ministry zahraničí Sovětského svazu a USA. Tehdy začala tzv. studená válka. Poválečná Evropa byla rozdělena na dva nepřátelské tábory.

Nenávistná animozita se velice brzy projevila i v Československu. Rok 1947 byl poznamenán střety obou světových politických uskupení. Pod přímým tlakem Stalina byli zástupci české vlády donuceni odmítnout tzv. Marshallův plán pomoci. Jednání, která byla vedena v Moskvě, se účastnili vedle Gottwalda Jan Masaryk, Prokop Drtina a další zástupci ministerstva zahraničí. Odmítnutí Marshallova na základě Stalinova ultimáta vnímali zástupci demokratických stran jako zjevné násilí, které Jan. Masaryk komentoval slovy: „Odjel jsem do Moskvy jako ministr zahraničí, a vrátil jsem se jako Stalinův pacholek.“

Komunistický převrat

Komunistická strana promyšleně sledovala vývoj situace v Československu se záměrem co nejdříve plně převzít moc v zemi. Hospodářská situace v roce 1947 byla z mnoha důvodů obtížná. Nepodařilo se plně obnovit výrobu. Navíc v r. 1947 došlo

k velké neúrodě následkem dlouhotrvajícího sucha. Sovětský svaz pomohl zemi dodávkou 600 000 tun obilí, kterými si ovšem zavázal poslušnost.

V Gottwaldově vládě docházelo k otevřeným střetům, takže se stávala nefunkční. Národně-socialističtí ministři předložili návrh na vypsání předčasných voleb a jmenování úřednické vlády. Komunistická strana však tento návrh zablokovala. 20. února 1948 podali nekomunističtí ministři demisi. Doufali, že se k jejich demisi přidají soc. demokratičtí poslanci a nezávislý Jan Masaryk, a že vznikne dočasná úřednická vláda.

Komunistická strana reagovala svoláním shromáždění na Staroměstském náměstí. Gottwald vyzval přítomné, aby začali tvořit akční výbory Národní fronty. Závodní rady vyvinuly tlak na presidenta Beneše, aby demisi přijal. Na 24. února byla vyhlášena jednohodinová generální stávka. Komunisté rychle vyzbrojovali dělnické milice (15 tisíc lidí). Do čela sociálně demokratické a lidové strany proniklo levičácky orientované vedení. Protikomunistická fronta se zhroutila. Beneš 25. února demisi ministrů přijal. Jmenoval novou vládu, kterou mu předložil Gottwald. A komunisté začali likvidovat své politické odpůrce.

Milada Horáková navštívila Jana Masaryka, aby se s ním poradila, jak dál. Našla ho v těžké depresi. President Beneš ji ujišťoval, že situace není ještě kritická. Byl přesvědčen, že v mezní situaci se může spolehnout na armádu. Jeho odhad byl mylný. Ministr Ludvík Svoboda nezaručil, že bude armáda podporovat protikomunistickou koalici.

Dr. Horáková však odmítla jakoukoli formu spolupráce. Těžce nesla, že někteří z jejích spolupracovníků nabídku komunistů ochotně přijímali. Státní bezpečnost reagovala rychle. Hned další den jí už nebylo dovoleno vstoupit do její kanceláře ani převzít osobní poštu. V této obtížné situaci se osvědčily její přítelkyně Růžena Pelantová, Tony Klinierová a další. Uprostřed politického

chaosu se rozšířila zpráva, že ministr spravedlnosti Prokop Drtina, blízký přítel a spolupracovník presidenta Beneše, se pokusil 27. února o sebevraždu. O čtrnáct dní později byl pod okny Černínského paláce nalezen mrtvý Jan Masaryk. Dodnes se nepodařilo jednoznačně zjistit, zda šlo o vraždu nebo sebevraždu tohoto oblíbeného politika. A ještě téhož dne podala M. Horáková rezignaci na své místo v parlamentu.

Další vývoj se nedá beze zbytku vysledovat. Představitelé národně sociální strany Hubert Ripka a Petr Zenkl byli střeženi policií. Bylo jasné, že celá opozice je fyzicky ohrožená. Při úvaze, zda by M. Horáková neměla odejít do emigrace, odpovídala: „Tady doma je mé místo...Ten, kdo seděl dlouho v německých koncentračních táborech, ztratil strach z toho, co člověk člověku může udělat.“

Politická opozice se začala připravovat na ilegální činnost. V květnu 1948 vznikla skupina, na níž byli konspiračně napojeni další pracovníci v terénu. Většina demokraticky smýšlejících obyvatel se domnívala, že převzetí moci komunisty je pouze dočasným jevem a že je třeba budovat novou politickou strukturu.

Milada Horáková byla zbavená všech funkcí. Na čas byla dokonce bez zaměstnání, později mohla vykonávat jen druhořadou práci. V dopisech spolupracovníkům, kterým se podařilo dostat za hranice, vyjádřila svou lítost nad tím, že v exilu dochází mezi zástupci politických stran k napětí a roztržkám.

V září 1948 došlo na římskokatolické faře ve Vinoři u Prahy k osudnému setkání, kterého se účastnili zástupci tří nekomunistických stran. Nepodařilo se však sjednotit protikomunistický odboj. Při pozdějším vyšetřování právě tato schůzka ve Vinoři byla považována za čin vlastizrady a byla později zneužita proti jejím účastníkům.

Milada Horáková znovu s manželem uvažovali o odchodu do emigrace. V dopisu Dr. Zenklovi napsala: „Je tu někdy velmi těžko žít. Muž je již delší dobu bez práce. Já

se ještě držím... Modlete se za mne, abych poznala včas, kdy už to dál nepůjde.“ Nad oběma manželky se skutečně stahovala smyčka. V posledních hodinách na svobodě ještě formulovala, jaký by měl být postup exilové vlády.

Do konce září 1949 odeslala do zahraničí na dvacet dopisů. Některé z nich již byly zachyceny StB. 27. září 1949 se Horáková rozloučila. Když se Bohuslav Horák vrátil z práce domů, byl zatčen. Podařilo se mu však za dramatických okolností uniknout. Pokusil se informovat manželku; dozvěděl se však, že už byla zatčená. Pracovníci StB sice ještě neznali všechny souvislosti domácího odboje, oprávněně však předpokládali, že M. Horáková má v odboji významné místo.

Bohuslavu Horákovi se podařilo utéci do Německa. Po složité peripetii, která trvala pět let, dostal povolení k odjezdu do USA. Těžko si představíme, jakými psychickými otřesy prošel, když musel opustit v nejkritičtější situaci manželku, dítě, sestru s rodinou a staříčkého tchána, aby zachránil vlastní život. A když se později dověděl, že jeho ušlechtilá milující manželka byla popravena jako těžký zločinec.

Milada Horáková strávila měsíc ve vyšetřovací vazbě na Pankráci a pak byla převezena do věznice v Ruzyni. Během výslechů, které trvaly celé měsíce, prokázala neuvěřitelnou statečnost. Otevřeně se hlásila ke svému přesvědčení a odmítala komunistické uchvácení moci ve státě. V průběhu dalších týdnů vyšetřovatelé zjistili, že centrum protikomunistického odporu je třeba hledat ve vedení národně-socialistické strany. Ve dnech 7.- 8. listopadu 1949 byl proveden celostátní zátah, při kterém bylo pozatýkáno asi 380 bývalých stranických funkcionářů. Během listopadu a prosince 1949 sepsal vyšetřovatel s Dr. Horákovou protokol o 62 stranách, který vlastnoručně podepsala. Stojí za to se s tímto protokolem seznámit. M. Horáková odpovídala na všechny dotazy s neuvěřitelnou přesností. Byla schopná vybavit si z paměti jména lidí, místa setkání a obsah jednání. Ale hovořila o nich pouze

tehdy, pokud už byli za hranicemi. Jako právnička vedla rozhovor tak, aby bylo jasné, že své jednání nepovažuje za protistátní činnost, nýbrž za projev demokracie, která je přece soutěží různých politických směrů. Demokratická vláda může fungovat jen tehdy, jestliže volby ukáží, který program je nejbližší většině voličů. Ovládnutí politického života jednou politickou stranou nutně vede k totalitnímu systému.

Tento postup nevyhovoval českým vyšetřovatelům a sovětským poradcům. Potřebovali, aby se obvinění v plném rozsahu přiznali. Nešlo-li to po dobrém, vytloukli z nich doznání násilím, týráním a psychickým nátlakem. Mnozí z nich byli vystaveni krutému jednání. Byly chvíle, kdy i M. Horáková procházela úzkostmi a nejistotou. Nevěděla, co se stalo s jejím manželem, jak se daří dceři, tatínkovi i celé rodině.

Výsledky vyšetřování byly předloženy nejvyšším představitelům, kteří označili politickou činnost M. Horákové jako „vedení záškodnického spiknutí proti republice.“ A dali příkaz k zahájení „monstrprocesu“. 31. května 1950 bylo veřejné přelíčení na Pankráci zahájeno. Souzeno bylo 13 obžalovaných. Rodiny se nesměly procesu zúčastnit. Zato soudní síň i přilehlé chodby byly obsazeny lidmi z továren. M. Horáková se nenechala donutit, aby vypovídala podle připraveného scénáře. Komunisté vyvolali davovou hysterii. Je hanbou našeho národa, že dělníci, rolníci, úředníci, studenti i žáci se nechali strhnout k tomu, aby podepsali rezoluce, které žádaly smrt obžalovaným.

Milada Horáková se nepodrobila. Měla odvahu vyjádřit své přesvědčení, že slouží ideálům svobody a demokracie. V závěrečné řeči prohlásila: „Trvám na svém přesvědčení, že jsem se opírala o stanovisko a informace osob, které mi byly autoritou, a to v první řadě o oba prezidenty ČSR, T. G. Masaryka a Dr. Edvarda Beneše, kteří na mne působili během celého mého života.“

8. června 1950 byly vyhlášeny rozsudky: smrt oběšením pro čtyři obžalované včetně

M. Horákové, doživotní a dlouholetý těžký žalář pro devět obžalovaných, včetně dvou žen. Nikomu z nich nebyla udělena milost.

Poslední přání Milady Horákové znělo: „Předkládám dopis adresovaný rodině a žádám, aby jí byl po předchozí cenzuře vydán a aby jí byla také vydána má osobní korespondence, a to k rukám mé dcery, zejména dopisy z doby před mojí svatbou a památky věnované Dr. Benešem. Přeji si rozloučit se se sestrou Věrou Tůmovou a Josefem Tůmou a dcerou Janou. Žádám, aby mně byla ponechána u mých tělesných pozůstatků fotografie a tři kvítka v kapesníku. Konečně žádám o kněze církve Českobratrské evangelické, dále o vydání utišujícího léku, který je mně povolen, ale ve větších dávkách, které lékař doporučí, o šunku k večeři a k ránu černou kávu a sklenku červeného vína. Nakonec prosím, aby mně bylo sděleno, co jest s mým manželem, zda snad zemřel, nebo uprchl.“ Myslím, že z jejího posledního přání splnili její kati jen podání utišujícího léku, šunky, černé kávy a sklenky červeného vína. Místo faráře Kučery ze sboru na Smíchově byl povolen tehdy mladičkový evangelický farář Jiří Vojtěchovský.

V posledním dopisu napsala: „Ptáci už se probouzejí – začíná svítat. Jdu s hlavou vztyčenou – musí se umět prohrát. To není hanba. Ani nepřítel nepozbude úcty, je-li pravdivý a čestný. V boji se padá, a co jiného je život než boj. Buďte zdraví. Jsem jen a jen Vaše Milada.“

V pět hodin a 38 minut ráno byla Dr. Milada Horáková popravena. Tak skončil život ženy, která měla sílu bojovat za svobodu a spravedlnost v naší zemi podle slov Pána Ježíše Krista: „Neboť většího milování nad to žádný nemá, než aby duši svou položil za přátele své.“

Pavel Smetana

POZDRAV Z VESELYNIVKY

Na přelomu září a října tohoto roku jsme byli s manželkou na návštěvě vzdálených příbuzných v Odeské oblasti v Berezivce

a Veselynivce. Ve Veselynivce jsme se zúčastnili jak evangelických, tak baptistických bohoslužeb. Zejména z evangelického sboru, kde byla 3.10. slavnost díkůvzdání, a zvláště od sloužící ordinované presbyterky sestry Marie Provazníkové, vyřizujeme celému sdružení Exulant srdečné pozdravy. Nezapomínejme na tyto bratry a (převážně) sestry v cizině, kteří se navzdory velmi složité situaci v minulosti a náročné i nyní, pravidelně shromažďují ke svým bohoslužbám a zachovávají si víru i český jazyk.

Bez zajímavosti není ani to, že první říjnová neděle je na Ukrajině dnem seniorů. Obec Veselynivka připravila pro seniory v poledne pěkný kulturní program a občerstvení v bývalé škole. Ve Veselynivce byla pro nedostatek dětí škola zrušena a děti vozí školní autobus do školy do sousední, asi 12 km vzdálené střediskové obce Mychajlo-Oleksandrivky.

Dobroslav Stehlík

VALNÁ HROMADA 2011

Valná hromada a konference občanského sdružení EXULANT se letos konala 8. října v Litomyšli. Sešli jsme se v novém kostele Církve bratrské a od kazatele Mgr. Daniela Smetany jsme se dozvěděli o složitých, ale i povzbuzujících zážitcích spojených se vznikem této stavby, která je významným přínosem městu v oblasti kvalitní moderní architektury.

Na konferenci zazněly příspěvky na téma: „Přínos reemigrantů evangelickým církvím v ČR“. Situaci reemigrantů a ČCE (ale nejen jí) refleктоval zásadní referát Dr. Edity Štěříkové. O reemigraci členů zelowského sboru svobodných reformovaných a jejich usídlení v Novém Městě pod Smrkem promluvil Drahomír Pospíšil a o činnosti baptistů a vzniku reemigrantských baptistických sborů v ČSR přednášel Mgr. Petr Hlaváček. Většina odpoledne byla věnována velmi zajímavé přednášce Ing. Tomáše Stodoly o exulantské genealogii a potom odpovědím

na dotazy a hledání vazeb v již zpracovaných rodokmenech. Přednášky otiskneme v příštích číslech věstníku.

Valná hromada vyslechla zprávu předsedy občanského sdružení Mgr. Pavla Smetany za uplynulé období, vzala na vědomí revizní zprávu a schválila zprávu o hospodaření sdružení v roce 2010. Zazněly informace o publikaci o Jednotě bratrské v Polsku, která vyjde příští rok a o připravovaném zájezdu do Berlína, kde bude v příštím roce připomínáno 275. výročí příchodu českých exulantů.

Dále proběhla diskuse k problematice aktuálnějšího informování členů občanského sdružení o pořádaných akcích. Kromě informování ve věstníku se pokusíme o zařazení našich zpráv i do církevních zásilek a zejména prosíme členy, aby nám na adresu: exulant@evangnet.cz sdělili své emailové adresy, abychom na ně mohli zasílat zprávy.

Zpráva předsedy občanského sdružení EXULANT pro valnou hromadu 2011

Když jsem byl mladý, byl jsem přesvědčen, že se nedožiji vyššího věku. Avšak Boží myšlení je jiné než naše a tak jsem dodnes s Vámi a poslední léta, i vše, co v nich prožívám, považuji za léta přidaná. Přidaná, k čemu? Tak se ptám a hledám na ně odpověď. A mezi úkoly, které mi nově vyvstaly, patří i činnost ve společenství občanského sdružení Exulant.

Sám jsem nikdy v exilu nežil. Narodil jsem se na faře vilémovského evangelického sboru v podhůří Železných hor, kde byl můj otec farářem. On byl reemigrantem. Do 22 let žil v Zelově. Jeho předkové patřili k zakládajícím členům zelowského sboru. Studoval na polském gymnáziu v Lodži. A pak došlo k událostem, které před ním otevřely nové možnosti. Jako naplnění Komenského proroctví byla založena Československá republika. Pod vlivem zelowského faráře Bohumila Radechovského se tatínek rozhodl studovat teologii na nově zřízené Husově evangelické theologické fakultě v Praze. Po

ukončení studia přijal pozvání do vilémovského sboru.

On v nás probouzel vědomí sounáležitosti s bolestnou i slavnou historií českých exulantů a také vyprávěl o životě v Zelově, jak jej ve svém mládí prožíval. Velice aktivně se snažil povzbuzovat zelovské navrátilce, kteří se po 2. světové válce do staré vlasti vraceli. Dopisy se slovy povzbuzení, které s maminkou překlepávali na malém psacím stroji, rozesílal především těm, kteří v sekulárním českém prostředí hledali povzbuzení ve své víře. A to ho stálo nakonec ztrátu státního souhlasu k výkonu kazatelské služby. Byla to jedna z nejtěžších zkoušek, které prožil. Nesměl kázat Kristovo evangelium. Nenechal se však umlčet. Když nemohl kázat, navštěvoval rodiny přátel a známých a s nimi otvíral Písma svatá a v nich nalézal slova povzbuzení a naděje. Žil pak už jenom pět let. Bolestně jsem nesl jeho odchod. A tehdy jsem se zavázal, že budu pokračovat v jeho službě. Proto jsem mezi vámi.

Když jsme se zesnulým čestným předsedou Ing. Karlem Matějkou promýšleli náplň občanského sdružení, byli jsme zajedno v tom, že naše činnost má přednostně sloužit duchovnímu oživení církvi, a především reemigrantům, kterým jsme zůstali mnoho dlužní. Jejich náboženský život ve staronové vlasti, v Československé republice, procházel velkou zkouškou. Nebylo snadné udržet společenství víry v nově vzniklých pohraničních sborech. Nebylo snadné předat osobní zkušenosti dětem a vnukům. Proto jsme zařadili do našich programů také evangelizační shromáždění. Tentokrát se evangelizační shromáždění konalo na závěr zájezdu do Lužice v Liberci za spolupráce místního evangelického a baptistického sboru. Kázal předseda sdružení. Pokoušíme se připomínat věrnost našich předků, aby nás jejich příklad povzbuzoval a také napomínal.

Toto základní směřování vyjadřujeme dále v naší publikační činnosti. Je to velká milost Boží, že časopis – Věstník Exulant má nejen dost autorů, ale veškerá redakční a distribuční práce je vykonávána bezplatně.

Také za poslední období se nám podařilo vydat a rozeslat dvě čísla Věstníku. Máme zprávy o tom, že časopis mnozí se zájmem čtou a někde si ho navzájem půjčují. Má nejen historický, nýbrž i misijní dosah.

Historiků, badatelů, kteří se zabývají českou náboženskou historií, je velice málo ke škodě našeho národa. O to víc jsme vděční za neúnavnou publikační činnost sestry Edity Štěříkové, která pro tento rok připravila obsáhlou stať o Jednotě bratrské v Lešně a také dnešní přednášku. Knížku jsme Vám už dnes chtěli nabídnout jako reprezentační drobnou publikaci. Žel, vydání se zpozdilo. Nezapomínáme ani na bratra Alexandra Drbala, který neúnavně studuje a publikuje doklady o životě českých exulantů na Ukrajině. Jeho práci se významně prohloubila naše znalost o vzniku a osudech ukrajinských českých evangelických sborů. Právě v těchto dnech se koná zájezd za bratry a sestrami na Ukrajině. To je důvod, proč mezi námi dnes není bratr kazatel Dobroslav Stehlík.

Oblíbené mezi členy i nečleny Exulanta jsou pravidelné zájezdy do míst doma i v zahraničí, která jsou spojena s českou reformací a exulantskými komunitami. V tomto roce se uskutečnil zájezd do Lužice. Účastníci měli možnost shlédnout památná místa v Žitavě, Ochranově, Zhořelci a bývalém Gerlachsheimu. Ti, kteří se zájezdu zúčastnili, byli obohaceni novými informacemi o historii těchto památných míst.

Úkoly:

V příštím roce, dá-li Pán, bychom se rádi aktivně účastnili oslav, které se připravují ke 275. výročí příchodu českých exulantů do Berlína.

Výbor Exulanta hodlá umístit pamětní desku exulantům v Žitavě. Text pamětní desky připravila sestra Edita Štěříková. O realizaci se stará bratr Josef Čáp. Organizačně zájezdy v poslední době zajišťují bratři Josef a Pavel Čápo. Také jim patří dík. V roce 2013 uplyne už dvacet let od prvního Sjezdu reemigrantů v Praze. Rádi bychom

k tomuto datu, (nejspíš na jaře) v součinnosti s BJB, CB a ČCE svolali druhý sjezd opět do Prahy do kostela u Salvátora.

Na exulantské genealogii soustředěně pracují bratři Tomáš Stodola a Petr Hlaváček.

Výbor se také zabývá projektem zřízení expozice o náboženském exilu a shromáždění dobových dokumentů pro další studium. K těmto dokumentům patří také písemná pozůstalost po superintendentu Reformované církve v Polsku bratru Nevečeřalovi. Bratr Tomáš Stodola se pokusí získat fotokopie dokumentů o českém náboženském exilu v Úřadu paměti národa ve Varšavě.

Bratři Josef Čáp a Pavel Smetana mají za úkol iniciovat jednání v českém parlamentu, aby byl 4. únor prohlášen za památný den exulantů.

Velkou radostí je založení občanského sdružení Zvonky dobré zprávy. Je to výsledek úsilí Věry a Miroslava Jelínkových a Josefa Čápa. Soubor Zelovské zvonky pod vedením Věry Jelínkové na mnoha místech v Polsku i v Čechách probudil zájem o historii i současnosti českého exilu. Doporučujeme, aby se do občanského sdružení Zvonky dobré zprávy přihlásilo co nejvíc členů, kteří chtějí tuto důležitou iniciativu podpořit.

Za uplynulých dvacet let byla vydána řada publikací k tématu český náboženský exil. Je třeba, aby se tyto publikace dostaly mezi zájemce o tuto otázku. Jde o tituly: Zelov, Běh života českých emigrantů v Beríně, Stručně o pobělohorských exulantech, Paprsky kalicha a další.

Velkou ztrátou je úmrtí členů občanského Exulant. Letos jsme se rozloučili s bratrem Oldřichem Rejchrtem, autorem knihy Paprsky kalicha v letorostech Čechů z Volyně. Věříme, že zemřelí konečně dosáhli pravého domova, který nám připravil náš Pán a Spasitel.

Nakonec chci ještě poděkovat všem, kteří svými dary a členskými příspěvky umožňují rozsáhlou činnost občanského sdružení Exulant. Výbor se pokouší získat státní i soukromé dotace pro jednotlivé projekty.

Milí bratři a sestry, děkujeme vám za podporu naší společné práce. Prosíme vás o přímělné modlitby i všestrannou pomoc. Kéž Vám požehná Nejvyšší a naplní vaše srdce radostí. Jsme přece Božími dětmi.

Pavel Smetana

JUBILANT ZE ZELOVSKÝCH REEMIGRATŮ

26. července 1921 se narodil v Zelově v rodině Slámových synáček, který dostal jméno Vlastimil. Nevím, jak bylo toto jméno v zelovské komunitě časté. Jistě však vnitřně souviselo s náladou, která tehdy v česko-polském městě panovala. Vždyť nastal okamžik, na který mnozí po staletí čekali. Alespoň pro některé rodiny se otevřely dveře k návratu do staré vlasti. Kolik otázek tehdy probíhalo hlavami otců a matek! Jaké to bude ve staronové vlasti? Budou navrátilci přijati do národního společenství, v němž totálně převažovala katolická církev? Najdou tam nový domov, v němž budou moci žít podle tradic zelovského evangelického sboru? A najdou početné rodiny ve staronové vlasti slušnou obživu? Ty a mnohé jiné otázky provázely jejich rozhodování.

Vlastimil přišel na svět, když se teprve všechno rozhodovalo. Zůstat, nebo se vydat na abrahámovskou cestu víry? Touha po zemi Husově a Komenského převažovala. A snad i vědomí spoluodpovědnosti za duchovní vývoj v nově ustavené Československé republice, v jejímž čele stál jako prezident T. G. Masaryk, který se hlásil k odkazu české reformace. Neúnavná práce zelovského faráře Bohumila Radechovského a zástupců Kostnické jednoty a českých evangelických církví přinesla ovoce. Desítky zelovských rodin se začaly připravovat na cestu. Mezi nimi v r. 1924 také rodina Sláмова. Otcí, který byl zedníkem, se podařilo najít práci v Praze. Zde Vlastimil vyrůstal spolu se dvěma sourozenci, s bratrem Janem a sestrou Slávií. Nadaný chlapec snadno absolvoval základní školu a s vyznamenáním maturoval na předním pražském gymnasiu v Křemencově ulici.

Byl rok 1939. Došlo k zavření vysokých škol. A tak plán pokračovat studiem na Filozofické fakultě UK se nemohl realizovat. Několik let se Vlastimil živil jako úředník. V roce 1943 otevřela synodní rada válečný teologický seminář, na kterém se připravovali k práci v církvi budoucí kazatelé. S řadou dalších mladých mužů se Vlastimil rozhodl pro studium teologie a v listopadu 1947 byl synodním seniorem Viktorem Hájkem ordinován ke kazatelské službě v církvi. Jak sám píše, ovlivnili ho kazatelé B. Černohorský, L. Kubát a tajemník Dr. J. B. Souček. Přemýšlivý mladý muž získal dekret pomocného diakona ještě v roce 1943. V pražském kobylickém sboru pracoval až do roku 1947. Tehdy ukončil řádné studium na Husově teologické fakultě v Praze. V roce 1946 spojil svůj osobní život s Helenou Vojtěchovskou, s níž vychoval dceru Ivanu. Po ročním působení v Ostravě byl povolán do Litoměřic, do nově zřízeného farního sboru, který byl dosud kazatelskou stanicí Třebenic. Mladý kazatel stál před nesnadným úkolem stmelit skupiny evangelických křesťanů. Reemigranti, novousedlíci z vnitrozemí, kteří měli osídlit uprázdněné oblasti po Němcích a členové dalších etnických skupin, se měli stát jednotným evangelickým společenstvím. Práce se dařila navzdory mnoha těžkostem. Vnitřně opravdový, inteligentní, bohoslovec ky dobře vzdělaný kazatel získával důvěru svých posluchačů. Věnoval se zvláště práci mezi mládeží a dětmi. V roce 1966 byl zvolen konseniorem a v roce 1967 předsedou Svazu českobratrsko-evangelických duchovních.

V ústeckém seniorátu byl pověřen péčí o vzdělávání presbyterů. Od šedesátých let provázel skupiny německé evangelické mládeže a německé faráře Památkem Terezín a ve spolupráci s německou Akcí smíření se stal průkopníkem vzájemného odpuštění a vytváření atmosféry pokoje a přátelství mezi Čechy a Němci.

V době po okupaci Československa armádami Varšavské smlouvy prokázal svou statečnost a pevnost. V dopise prezidentu

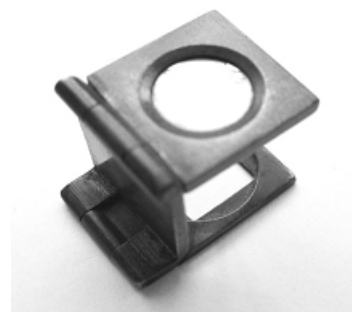
Husákovi vyložil, proč odmítá zúčastnit se zmanipulovaných voleb. Nechal na veřejnosti vyvěsit prohlášení „Synod svému národu“. V roce 1969 zaslal do Berlína „Stanovisko k situaci v ČSSR“. 6. prosince 1971 byl vzat do vazby a odsouzen do vězení na 10 měsíců s podmínkou na tři léta. Rozsudek byl zrušen až amnestií v roce 1975. Do plné kazatelské služby se vrátil, symbolicky na 1 rok, v roce 1991. 26. synod vyjádřil bratru Slámovi omluvu církve.

Navzdory všem těžkostem, neztratil zájem o život v církvi. Přispíval do církevních časopisů, i věstník Exulant uveřejňoval jeho články o osudu českých exulantů z důvodu víry. Přejeme bratru faráři Vlastimilu Slámovi i celé rodině do dalších let Boží pomoc, požehnání a ochranu.

Pavel Smetana

KUKR

Jsou věci, které za peníze nekoupíš – třeba takový zelovský kukr. Kukr? Že už si nevzpomínáte, co to je a k čemu vlastně původně sloužil? Byla to taková důmyslná pomůcka, sestávající ze zvětšovacího skla a výřezu přesně 1x1cm, pomocí které se určovala kvalita látek. Čím více vláken se do výřezu vešlo, tím byla kvalitnější a samozřejmě také dražší. Zelovské látky patřily k nejkvalitnějším – skrze obchodníky v Lodži se vyvážely i do ciziny.

I největšímu sběrateli zelovských artefaktů – Mikolaji Pejgovi – v jeho zelovském muzeu kukr chybí. Před válkou byl, stejně jako tkalcovský stav, ve většině zelovských chalup. A dnes? Kdekdo ho viděl, ale nikdo ho nemá. Po letech marného shánění jsem se rozhodl vystopovat ten náš rodinný, pomocí

kterého mi babička Andršová vyťahovala třísky z dětských prstíků. Nejvhodnějším časem pro pátrání jsou Velikonoce – během jednoho dne člověk navštíví všechny tetičky a sestřenice – a kde jinde hledat než u nich?

Babička měla 3 dcery – Martu, Milenu a Vlastu. Začal jsem logicky u mé maminky – Mileny. Ta si sice na kukr vzpomněla, ale ani pořádně nevěděla, jak vypadá, natož kde je – snad prý u nejstarší sestry Marty.

Takže první cesta s pomlázkou vedla k tetě Martě. Po nezbytné koledě jsem stočil rozhovor na kukr. A hned napoprvé jsem byl úspěšný – teta ho prý má a ukrývá jako vzácnou památku na Zelov, kde se před 76 lety narodila. Prý jej nedá, ale po její smrti si jej budu moci vzít. Tak jsem ho chtěl alespoň vidět – po chvílce štrachání jej tedy vylovila ze šuplíku v kuchyni. Jaké však bylo mé zklamání, když jsem zjistil, že se nejedná o kukr zelovský, nýbrž o jeho poválečnou verzi ze šumperského Moravolenu.

No nic, zbývá ještě nejmladší sestra. Hurá tedy k Vlastě. Opět koleda, vajíčka, spousta dobrot na bohatě prostřeném stole a dotaz na kukr. Kukr sice nemá, ale zato dceru – a u té snad někde kukr bude. No a výsledek velikonočního pátrání – 65 let po opuštění Zelova dorazil kukr do Orlové. K velikonoční výslužce mi tak přibýlo něco, co se dnes už nedá koupit za žádné peníze, co člověk může získat jedině darem: zelovský kukr.

Tomáš Stodola

VZPOMÍNKY NA NEJDEK (1945-1956)

Úvodem

Víme, že vzpomínky jsou pro náš osobní život i pro život církve velmi důležité. I v Bibli jsme vyzýváni, abychom měli *v paměti ty, kteří nás vedli a kázali nám slovo Boží. Abychom mysleli na to, jak dovršili svůj život, a abychom je následovali ve víře* (Žd 13,7). A na jiném místě čteme: *Jen si vzpomeňte na dřívější dny! Sotva jste byli osvíceni, už jste museli podstoupit mnohý*

zápas s utrpením; někteří tím, že byli před očima všech uráženi a utiskováni, jiní tím, že stáli při postižených (Žd 10, 32-33). Při tom si uvědomujeme, jak je naše vzpomínání nedokonalé a závislé na časovém odstupu. Při krátkém odstupu postrádáme ještě nutný nadhled a při delším nám naopak chybějí pro vytvoření celkového obrazu mnohé podrobnosti, protože nám již vypadly z paměti. Přes všechny tyto nedostatky v našem vzpomínání, chtěl bych přece jen v krátkosti vzpomenout na poměrně dávnou dobu před 60 léty, která měla rozhodující vliv na můj celý život.

V Nejdku byli po válce v roce 1945 muži, kteří nás vedli a kázali nám slovo Boží v době, která byla velmi složitá a svým způsobem i nebezpečná. *Sotva jsme uvěřili (byli osvíceni), už jsme museli podstoupit mnohý zápas s utrpením; někteří tím, že byli před očima všech uráženi a utiskováni a jiní tím, že stáli při postižených.*

- Omezím své osobní vzpomínky
- na náš příjezd do Nejdku v roce 1945,
 - na naši nedělní školu v letech 1945 až 1947,
 - na moji konfirmaci v roce 1948,
 - na sdružení mládeže a sborový zpěv v letech 1948 až 1954,
 - a na náš sbor.

1. Příjezd do Nejdku

Počátkem roku 1945 se blížila k Friedrichovu Hradci ve Slezsku sovětská vojska. Naše maminka se dala s námi dětmi včas na útěk do Saska, takže jsme byli ušetřeni všelijakých válečných utrpení. V Sasku jsme byli až do září 1945, pak jsme se vydali s jinými na cestu do Čech. Přes šest týdnů jsme byli soustředěni v nepěkném táboře *Đáblice* u Prahy.

V polovině listopadu jsme pak konečně směli opustit tento tábor a jeli jsme s velkým očekáváním ve zvláštním vlaku do Nejdku, kam jsme dorazili brzy ráno. Dodnes si živě pamatuji první pohledy na nejdecké kopce, které byly pro nás, lidi z rozlehlých rovin,

velmi vysoké. Jako 12 letý jsem se hlavně těšil na sáňkování a lyžování. Toto očekávání se mi v plném rozsahu splnilo.

Všichni jsme však měli obavy před školou. Ačkoliv jsme vlastně vyrůstali dvoj-jazyčně, hovořili jsme česky jen na dobytek, ale rozuměli jsme všechno, co si dospělí „po česku“ povídali, takže jsme za několik dní, než jsme dojeli na české hranice, již uměli i česky mluvit. Naše slovní zásoba byla ovšem omezená a starobylá, takže byla našim pozdějším spolužákům často k smíchu. Neuměli jsme však psát a číst, a proto jsme nedostávali v prvním školním roce žádné známky. Učitelé však na nás byli velmi hodní, zřejmě zásluhou bratra učitele Coufala, takže se nám ve škole líbilo.

2. Nedělní škola

Do nedělní školy jsem začal chodit od svého útlého dětství v Hradci. Pamatuji si, že mě každou neděli odpoledne ve 14 hodin brávala s sebou starší děvčata ze sousedství. Mnohé biblické příběhy jsem tam slyšel poprvé od diakonky tety Marty. Zvláště tam na mě zapůsobila pokladnička s černouškem, který za každý peníz poděkoval kývnutím hlavičky. Vlastně jsem na to již dávno zapomněl, až před nedávnem se mi ten obraz docela živě opět vrátil, když jsem vložil peníz na talířek jednomu živému černému muži na dálničním WC a on poděkoval kývnutím hlavy.

V Nejdku byla nedělní škola poněkud jiná (kolem 100 dětí). Vyprávěly se nejen biblické příběhy, ale předčítaly se i velmi zajímavé a poutavé knížky. Zvláště zajímavé uměl vyprávět a předčítat bratr učitel Coufal. Později jsem už nikdy neslyšel nikoho tak zajímavě vyprávět. I naše hodiny náboženství v měšťanské škole, kde také učil bratr učitel Coufal, i ty byly tak zajímavé, že na nich občas zůstala celá třída, ačkoliv byla převážně katolická. Co bylo na jeho vyprávění tak zajímavé? Snad to byl především jeho citlivý přednes, ale i jeho domýšlení a rozšíření některých biblických příběhů. Tak nám například dokázal vyprávět o Jeftově

dceři (Sd 11, 29-40) několik hodin na pokračování a mnozí při tom ronili slzy. Ale nejen vyprávění biblických příběhů, nýbrž i jeho procítěná četba z různých knih, byly pro nás velkým zážitkem. Tak jsem poprvé slyšel Karafiátovy Broučky a některé menší povídky od Kristiny Royové, ale i Pollyannu a mnoho jiných knížek. Hlavním tématem však byl Ježíšův život a jeho smrt na kříži.

Tyto hodiny měly velký vliv na naše myšlení a na utváření našeho životního názoru. Je samozřejmé, že jsme chtěli být jako ti hrdinové, čestní, pravdiví, poctiví, nebojácní, toužící po vzdělání, ale i věřící a bohabojní. *Ne násilní jako Cesar, ale milosrdní jako Ježíš*. Zároveň jsme však pochopili, že nestačí jen nezávazně věřit v Boha, jako většina ostatních, ale že je nutné se pro Pána Ježíše rozhodnout a z celého srdce ho milovat a následovat.

3. Konfirmace

S přípravou na konfirmaci skončila pro mě v roce 1947 nedělní škola, jejíž práce se v následujících letech velmi zdárně rozvíjela pod dlouholetým vedením sestry Nerudové. Měli jsme jednou v týdnu, po celý rok, konfirmační cvičení u bratra faráře Jelínka. Chtěl, abychom během tohoto roku přečetli celou Bibli. To však bylo nad naše síly, pokud vím, nikdo to nedokázal. Jinak jsme však museli umět vyjmenovat za sebou všechny biblické knihy a nazpaměť odříkat apoštolské vyznání víry, desatero, modlitbu Páně a otázky z heidelberského katechismu.

Nadcházející konfirmace v roce 1948 (26 hochů a 13 děvčat) však byla pro mě velkým problémem. Chtěl jsem být čestný a pravdivý, jak jsem to slyšel v nedělní i v měšťanské škole. Cítil jsem však, že za konfirmačním slibem nemohu plně stát. Vážně jsem proto přemýšlel o tom, že ke konfirmaci nepůjdu. Porovnával jsem život našich čestných nevěřících učitelů se životem bratra učitele Coufala. Pamatuji se, že jsem byl hodně kritický.

Došel jsem k závěru, že život z víry je přes všechny nedostatky věřících přece

mnohem bohatší než život bez víry. A tak jsem se rozhodl pro tento život a nechal se konfirmovat. Bral jsem to velice vážně a opravdově. Myslel jsem, že všechno záleží jen na mně, na mém rozhodnutí. Slovo Boží však působilo při konfirmaci na mne tak mocně, že jsem poznal svůj pravý hříšný stav a prosil o odpuštění a nový život. Vírou jsem se chopil Ježíšovy výzvy (Mt 11,28): *Pojďtež ke mně všickni, kteříž pracujete a obtíženi jste, a já vám odpočinutí dám.*

Tato událost změnila můj celý život a dala mu nový směr. Od té doby jsem začal číst denně jednu kapitolu v Bibli. Tak jsem splnil po třech letech přání bratra faráře. Ačkoliv jsem mnohému nerozuměl, posloužilo mi to přece k duchovnímu růstu.

4. Sdružení mládeže a sborový zpěv

Po konfirmaci jsem začal chodit do sdružení mládeže, které vedl Milan Coufal. Toto sdružení vzniklo po jednom biblickém kurzu Snahy (snad 1948 ve Zlíně), kde se obrátila celá skupina dívek a i jeden nebo dva chlapci. Tato skupina tvořila i jádro pěveckého kroužku, který postupem doby zpíval každou neděli při bohoslužbách. Když jsem přišel v roce 1949 do tohoto kroužku, měl jsem zpívat tenor, protože nikoho jiného neměli. To však byla pro můj hluboký hlas hotová katastrofa. Dirigent, Milan Coufal, to po čase pochopil a nechal mě zpívat s bratrem Novákem bas. Tehdy to byl poměrně malý kroužek, avšak za několik roků (1952) již měl skoro 30 členů.

Co jsme tehdy ve sdružení mládeže dělali? Začínali jsme se zpěvem a modlitbou, pak měl někdo z nás biblickou úvahu, někdy se četla na pokračování nějaká kniha, pravidelně jsme měli i modlitební chvíle a nakonec jsme hráli nějakou hru. Sdružení jsme si vedli sami a zvali jsme si občas různé bratry na přednášky. Byli to především br. učitel Coufal, br. Josef Kolman, br. Toušek, br. Mach, br. Kyprý, br. farář Jelínek a později i br. farář Blažek.

Toto sdružení mládeže se z malých počátků rozrostlo na zhruba 30 členů.

V letech 1955-56 dosáhlo dokonce celé stovky. Po odchodu letničních bratří a sester nás však zůstala v mládeži jenom hrstka (méně než 10).

5. Sbor

Jádro sboru tvořili v té době bratři a sestry z letničního hnutí (Pfingstgemeinschaft), kteří podle zvyklostí z Friedrichova Hradce zůstávali v církvi, ale měli svá zvláštní shromáždění po domech. V Hradci měli i vlastního kazatele a sál, v kterém se každou neděli večer shromažďovali. Na biblických kurzech ve Zlíně se pak seznámili s radikálnějšími letničními bratry z Těšínska (Vojnar, Kaleta, Heczko a jiní), ke kterým měli velké sympatie, protože jim byli blízcí v učení. Bratr Vojnar se zúčastňoval již před válkou letničních konferencí v německém Slezsku, takže se patrně znali. Zvali si je pak i do Nejdku, kde měli zvláštní shromáždění po rodinách a přicházeli i do sdružení mládeže a do modlitebních hodin, kde se také ujímali slova.

Vím, že br. Coufal i br. Uhlík tento vývoj pozorovali s obavami, není mi však známo, že by proti němu nějakým způsobem zakročili. Ve sboru byla upřímná touha po hlubším duchovním životě a po duchovních darech. Tím se vliv letničního hnutí ve sboru stále rozšiřoval a nabyl za krátkou dobu takovou dynamiku, že došlo v roce 1956 k rozdělení sboru. V té době jsem byl na vojně, takže jsem osobně všechno neprožil, přesto mě toto rozdělení poznamenalo na celý život. Zvláště mě bolelo, že se mi bývalí přátelé vyhýbali a chovali se ke mně cize.

Přes všechny tyto negativní události, vzpomínám rád na tuto dobu a na ty, *kterí nás vedli a kázali nám slovo Boží* v době, která byla i pro ně velmi složitá, těžká a nebezpečná.

Otto Štěřík

ROZLOUČENÍ

Pohlédnutí se za bratrem Oldřichem Rejchrtem

V roce 1932 se na Michalovce na Volyni (západní Ukrajina) narodil v evangelické rodině Oldřich Rejchrt jako potomek českých pobělohorských exulantů. Po druhé světové válce, v roce 1947, se společně s ostatními volyňskými Čechy dostal do vlasti předků.

Nebudeme zde uvádět životopis tohoto muže. Bude to jen několik kusých vzpomínek a informací. Váží si ho mnozí, nejen michalovští rodáci. Ti však asi nejvíce. Vždyť patří mezi hlavní organizátory prvního setkání rodáků z Michalovky, a to v roce 1995 v Jirkově. Sešlo se asi 70 účastníků. Následující rok zorganizoval zájezd na Michalovku. A po něm se Oldřich Rejchrt ujal úkolu sestavit jakýsi sborníček vzpomínek a dojmů účastníků. Jenže, jak to bývá, těch vzpomínek a dojmů se příliš mnoho nesešlo, a tak bratr Oldřich Rejchrt začal navštěvovat pamětníky, shromažďovat staré dokumenty a písemnosti a fotografie a v roce 1997, v roce 50. výročí přistěhování se do Československa, vydal pěknou historickou publikaci „Michalovské ozvěny“ v počtu 250 ks. Ty byly brzy rozebrány.

Po prvním setkání michalovských rodáků se konalo druhé – v květnu 1997 v Žatci, již za účasti 114 osob a po něm další a další. I další zájezdy.

Nezůstalo však jen u jediné publikace, setkání a zájezdů. Při tom druhém zájezdu na Michalovku v roce 1998 byla na budovu bývalého českého evangelického kostela na Michalovce umístěna pamětní deska s následujícím textem: *Obec Michalovka byla založena v roce 1878 českými protestanty, potomky Českých bratří. Udržovali si zde svůj jazyk, víru otců a obyčeje. V roce 1947 se všichni vrátili do své vlasti.* I na této pamětní desce měl bratr Rejchrt nemalý podíl. O těchto dvou setkáních a dvou zájezdech napsal drobnější publikaci „Michalovská setkání“ a vydal ji v roce 1999.

Bratr Rejchrt se také zasloužil o vybudování důstojného památníku obětem německé nacistické zvěle v Českém Malíně na Ukrajině (13. 7. 1943 tam bylo za živa upáleno či jinak zavražděno 400 osob, z toho 374 Čechů a 26 Poláků), který podle jeho návrhu dal zhotovit Svaz Čechů z Volyně v roce 1998. Před nějakou dobou byl bratr Oldřich Rejchrt také po několik let předsedou Svazu Čechů z Volyně.

Mnozí z členů a přátel občanského sdružení Exulant znají jeho hodnotnou historickou publikaci „Paprsky kalicha v letorostech Čechů z Volyně“, zachycující historii evangelíků a baptistů na Volyni a jejich návrat a zapojení se do života církví na území Československa. Je to snad první publikace takového rozsahu a záběru. Vydal ji Exulant v roce 2006. Práce na této publikaci trvala několik let. Na nějakou dobu musela být přerušena kvůli těžké nemoci, po zotavení se ji však mohl bratr Rejchrt dokončit. Někaké výtisky si ještě můžete zakoupit u sdružení Exulant.

Nejednoho z nás překvapilo smuteční oznámení, na němž je uvedeno: „Oldřich Rejchrt zemřel 16. srpna 2011 po statečném boji ve věku nedožitých 79 let.“ Poslední rozloučení se konalo 22. srpna 2011 v kostele Českobratrské církve evangelické v Mělníku.

Skončil život jednoho z nás. Byl naplněn. Jak naplníme svůj život my?

Dobroslav Stehlík

Nový Bor

Příbuzní ze Zelova složili hrst zelovské země do hrobu bratra **Teofila Ranše**, jednoho z nejstarších potomků pobělohorského exilu, který se navrátil do vlasti po druhé světové válce. Miloval Zelov a vzpomínal na mládí tam prožité. Na Zelůvku, kde se narodil, znal každou cestičku, každý kámen. Teofil Ranš, narozený v Zelově, zemřel

v Novém Boru 9. března 2011 ve věku nedožitých 94 let. V pohřebním kázání zmínil farář Tomáš Mencl nejen běh života zesnulého – mládí v Zelově, totální nasazení za války, reemigraci, život v ČSR, ale i zápas o držení dobré tradice otců a křesťanský výhled za hranice smrti. Příbuzní zazpívali při pohřebním shromáždění píseň, kterou měl rád: „ Bůh buď s vámi, než se sejdem zas! On vás ved', vám světlo dávej, v stádcí svém vás zachovávej, Bůh buď s vámi, než se sejdem zas! Než se sejdem, než se sejdem u nohou tam Ježíše.“

Jaroslav Stejskal

Liberec

V Liberci se příbuzní a sbor Bratrské jednoty baptistů 7. října 2011 rozloučili se svým nejstarším členem **Norbertem Matějkou**, který zemřel ve věku 97 let. Bratr Matějka pocházel z rodiny zelovských pekařů, o níž se leccos lze dočíst i v knize „Zelów, česká exulantská obec v Polsku“. V roce 1945 reemigroval se svou rodinou do ČSR, a usadili se v Liberci. Na první straně sborové knihy sboru BJB čteme, že již o Vánocích 1945 se shromáždili zelovští reemigranti v sále hotelu Česká beseda v Liberci a založili sbor. Norbert Matějka byl ihned zvolen do staršovstva, byl pokladníkem a v této své službě vytrval více než 40 let. Nemluvil o své víře vzletnými slovy, ale svou neokázalou věrností byl dobrým příkladem Kristovce.

Jaroslav Tomín

MALÝ PRŮVODCE VELKOU HISTORIÍ

Lužice, Sasko

..... začalo hustěji prosakovat, že ti tajní evangelíci scházejí se za nocí na samotách i ve vsích, že se společně modlí a zpívají kacířské písničky. ...Tu a tam se ukázal emisarius z „Lutrián“, ze Saska, to že se ani

neví, co knížek evangelických přinášejí a tak že nahrazují těm beranům knihy, které jim patres jezivité pobrali. ...že nejsmělejší a nechytřejší je nějaký Kleych, co měl na Litomyšlském panství statek, ale zběhl pro svou husitskou víru, že utekl do Saska a tam v Žitavě teď tiskne a vydává ty knížky a odtud je rozváží a roznáší

Alois Jirásek: Temno

Ukázka z románu *Temno* od Aloise Jiráska posloužila jako ilustrace důvodu, proč Exulant svou naučnou výpravu, realizovanou 18. června 2011, směřoval tentokrát na Lužici a Sasko. Tyto země se staly útočištěm pro pobělohorský exil v nejčasnějších dobách. Exulanti sem, do blízkosti Čech, mířili s nadějí, že válka zvrátí nepříznivé poměry a oni se budou moci vrátit domů. Víme, že se tak nestalo a tak s knihou Dr. E. Štěříkové „Exulantská útočiště v Lužici a Sasku“ jsme šli v jejich stopách. Zastávkami byla místa: Žitava, Herrnhut – Ochranov, Grosshennersdorf, Zhořelec, Gerlachsheim – Grabiszyce Dolne, všechno památná místa naší exulantské historie.

Žitava

Z předměstí do centra vede „Böhmische Strasse“ a naše první zastavení bylo v městském parku, který byl založen v místech bývalého hradebního opevnění. Jsou zde busty významných žitavských občanů a mezi nimi i čeští exulanti či jejich potomci Karl Gottlieb Moráwek, Václav Klejch, Christian Adolph Pescheck - Pešek, s jejich jmény se setkáváme i v názvech žitavských ulic. Parková cesta končí květinovými hodinami s Míšeňskou porcelánovou zvonkohrou. Pokračujeme kolem kostela sv. Kříže, kde je vystaveno slavné velké žitavské postní plátno „Grosses Zittauer Fastentuch“. Pochází z roku 1472, má velmi pohnutou historii a je vskutku obdivuhodné. Plátno na ploše 8,2 x 6,8 m zobrazuje 90 scén ze Starého i Nového Zákona od stvoření světa až k poslednímu soudu. Původně, celých 200 let, bylo zavěšeno v hlavním žitavském kostele sv. Jana

Křtitele. Okolní hřbitov se nyní proměnil v působivé lapidárium s bohatou původní sochařskou výzdobou.

Pokračujeme na hlavní náměstí „Markt“, kolem nádherné barokní Herkulovy kašny, kde je zcela dominantní „Marstall“ či Konírna, také „Salzhaus“ či Solný dům z roku 1511, sloužil k proclívání a odvažování soli. Dnes je zde sídlo několika kulturních organizací jakož i finančního úřadu a knihovny Christiana Weise. Společnost Exulant má touhu na tomto reprezentačním místě zavěsit pamětní desku s textem dr. E. Štěříkové:

„V době od roku 1622 do roku 1781 nacházeli v Žitavě útočiště čeští exulanti.

Pro svobodu svého svědomí se vzdali majetku, domova i vlasti.

Zde přispěli k hospodářskému i kulturnímu rozvoji města a působili odtud svou literární činností i v Čechách.“

Nedaleko od Salzhausu je místo, kde se nacházela první česká modlitebna, v Demuthově domě, ten se nám nepodařilo najít, protože původní popisná čísla domů jsou změněna. Snad po domluvě s místními badateli by tento dům mohl být rovněž označen tabulkou či pamětní deskou:

„V tomto domě se scházeli v letech 1630 až 1691 čeští exulanti ke svým bohoslužbám. Pak jim bylo dovoleno vybudovat si modlitebnu v Heffterbau u klášterního kostela sv. Petra a Pavla.“ (E.Š.)

Pokračujeme k bývalému františkánskému klášteru, v jehož sousedství je nyní městské muzeum. Zde je trvale vystaveno „malé“ žitavské postní plátno. Je nazváno „Arma Christi“ tedy Kristovy zbraně a zobrazuje na 40 pašijových symbolů. V českém překladu si na místě poslechneme jeho historii.

Česká modlitebna, či český kostel, je nyní součástí muzea a je také označena popiskou. V době naší návštěvy tu byla nově instalována výstava „Für krone, salz und kelch“ tedy „Ve jménu koruny, soli a kalicha“. Dovídáme se, že v prostorách pozdější české modlitebny působili v době husitských válek pražští

kanovníci a ti tu zanechali mistrovská knižní díla nyní známá jako „Žitavské misály“. V programu k výstavě čteme také: *Cílem uprchlíků z Čech se Žitava stala znovu v době třicetileté války. Tentokrát se do města uchýlilo tisíce českých protestantů, kteří s sebou přinesli impuls pro nový ekonomický a kulturní rozkvět oblasti.*

Mohli jsme se potěšit jedinečnými bratrskými rukopisy, vzácnými tisky, kouknout na stříbrný tolar s portrétem M. Jana Husa z roku 1615, pohlédnout do tváře jeho odpůrci, císaři Zikmundovi Lucemburskému na deskové malbě z roku 1450! Byl tu vystaven i originální zlacený bratrský kalich. Silným zážitkem pro nás všechny byl pohled na poslední stranu bratrského žaltáře, co patřil Šimonovi Vokáčovi z Chýš a Špicberka, s autogramy popravených vlastenců z 21.6.1621, co se sem podepsali v předvečer své exekuce.

V místě bývalé kazatelny jsme si mohli sáhnout na původní kameny, opřít se o podpěrné dřevěné sloupy. Jaký byl interiér českého kostela, jsme viděli na vystavené rytině. Stejný obrázek je i v již jmenované publikaci E. Štěříkové. Zde se čeští exulanti mohli scházet k bohoslužbám, ale k Večeři Páně museli přecházet do sousedního německého kostela a podrobit se jejich pravidlům. Monumentalita prostoru byla patrna i přes výstavní boxy, a tak památného místa jsme využili a vyslechli čtení žalmu 124: „Byť Hospodina s námi nebylo“ a společně jsme si zazpívali „Pán Bůh je síla má“.

V patře nad modlitebnou je muzeum kuriózit. Kuriózy tu vskutku byly, např. vycpané dvouhlavé tele či veliký roh bájného jednorožce. Ve sklepních prostorách pak muzeum práva útrpného. Děsuplné.

Herrnhut – Ochranov

Zde nás už očekával bratr kazatel Karl Eugen Langerfeld. Několik let působil v českých sborech, takže výklad byl báječně srozumitelný všem účastníkům. Nejprve jsme navštívili ukázkovou dílnu pro výrobu

ochranovských vánočních hvězd, podívali se na film o jejich historii a významu. Koukli se na manuřurní výrobu, nesměli fotit, a poté si vybrali a zakoupili i s žárovkou i objímku, aby o letošních svátcích už svítila své poselství. Ty původní hvězdy vyráběli školáci pro své blízké, co se chystali do světa na misie, aby měli společné světlo a neustále o sobě věděli.

V modlitebně jsme vyslechli výklad s několika zdůrazněním, že Herrnhut byl založen moravskými, německy mluvícími exulanty a bratr Langerfeld velmi ochotně otevřeně odpovídal na četné, některé i nepříjemné otázky, zejména na období předválečné a válečné. S jistými obavami vidí i budoucnost společenství Jednoty bratrské. Vytvořila se zde samostatná církev, která i v názvu měla Komenského označení Jednota, založila samostatné biskupství a důrazem na misie se větvila po celém světě. Je známa také jako „Moravská církev“ a „Moravští bratři“ (E.Š.).

Senior bratr Jiří Polma měl výklad na ochranovské heslo toho dne: „*Vysvobodím je ze všech obydlí jejich v nichž hřešili a očistím je. Budou mým lidem a já budu jejich Bohem.*“ (Ezechiel 37,23) a „*Soud nad jedním proviněním vedl k odsouzení, kdežto milost po mnohých proviněních vede k ospravedlnění*“ (Římanům 5, 16). Společně jsme si zazpívali píseň „Ve jméno Krista doufáme“. Ve velkém sále byla v tu dobu instalována výstava „Budování mostů. Daniel Arnošt Jablonský v Evropě raného osvícenství“. Do „Vogtshofu“, původního sídla hraběte Zinzendorfa, a nyní místa církevního vedení, kde vznikají Hesla, tři roky napřed, jsme se podívat nemohli, stejně jako do archivu. Chyběli lidé, co by nám otevřeli. Muzeum „Etnografie a herrnhutská misie“ bylo pro rekonstrukci zavřeno.

„Gottesacker“, doslova „Boží pole“, je hřbitov s hroby mnoha Čechů a Moravanů. Pohřbívali muže a ženy na jinou stranu, zpravidla stejné náhrobky. Zcela výjimečné jsou náhrobky hraběte a biskupa Zinzendorfa a jeho blízkých. Dostalo se nám zajímavého

výkladu o mnohých zasloužilých, zde pohřbených.

Pro ten důraz na německy mluvící Moravany kousek citátu z dopisu E. Štěříkové: „Když vám budou herrnhutští vyprávět, že Češi v Herrnhutu nežili, pak jim můžete povědět, že Matěj Vejdělek jim vydláždil ulice a na Božím poli vykopal přes tisíc hrobů. Josef Seifert jim 47 let líbezně hrál na pozoun, jeho bratr Antonín byl jedním z prvních misionářů a vedoucím sboru v Savane v Americe a také první exulant, kterého biskup David Nitschmann ordinoval...“

Grosshennersdorf

Bývalá česká exulantská kolonie v těsné blízkosti Herrnhutu. Dnes je mezi oběma obcemi turistická cesta lemovaná sochařskou výzdobou. Naše zastavení se konalo pod zříceninou zámku společně s Zinzendorfem, který tam zrovna vyučoval děti (sousedí pod rozpadlou zámeckou stěnou). Bratr Bistranin pověděl exulantskou historii, vzpomenu l myslivce Machovce z Jiráskova Temna, který zde žil a možná i zemřel. Společně jsme zazpívali píseň: „Bůh je s námi, Bůh je s námi, to byl našich předků zpěv.“

A přes **Zhořelec** se vydali na

Gerlachsheim.

Česká exulantská kolonie v letech 1729 – 1737. Od samého počátku se nepodařilo zajistit ani tu základní komunikaci mezi exulanty a vrchností. Ta viděla v přílivu chudých nemajetných jenom příležitost k získání velmi laciné pracovní síly. Jak kruté to byly podmínky, se dochovalo svědectví v dopisech kazatele Schulze. Něco jsme si z nich přečetli.

Po dobrodružné cestě, kdy už na pohraniční hory padal soumrak a červánky ozářily kopce, jsme našli v náletovém roští opuštěný český kostelík v Karlově. Ten původní byl postaven už v 18. století jako hrázděná stavba; záhy se začala rozpadat a tak z iniciativy Rixdorfských byl po 40 letech přestavěn a opravdu stojí dodnes.

Zpočátku jsme si netroufali vstoupit, přestože bylo patrné, že zámek u dveří visí jenom, aby sám neupadl.

Dveře vrzly v pantech a zůstaly na jednom viset, vstoupili jsme a hle – lavice, oltář, kruchta, kazatelna. Vše jako v kostele, až na to, že vše každou chvíli spadne. V sakristii ve skříni dokonce ještě ornát. Proudý světla z propadlé střechy ozařovaly, co zbylo z toho usilování, snahy, odříkání, bídy celých generací. Ten kostelík jakoby ilustroval výsledek té staleté snahy českých exulantů, a tak tu postáváme my, jejich potomci a ptáme se

Zvedal se vítr a padala tma. Bratr Dobroslav Stehlík na louce před kostelíkem nás modlitbou převedl od smutku. Rozloučili jsme se písní: „Kdo Bohu ve všem oddává se“. Kupodivu poslední sloka dává odpověď na chmury: „Kdo v Boha doufá, k Bohu lne, ten na věky se nepohne.“

Josef Čáp

ZÁVĚREM

Obvykle jsme s druhým číslem věstníku zasílali složenky. Tentokrát je nepřikládáme, ale pokud na naši činnost přispějete, budeme Vám velice vděční. Pošlete, prosíme, své příspěvky na účet občanského sdružení Exulant bankovním převodem nebo použijte složenky, které jsou k dispozici na poště. **Bankovní spojení občanského sdružení Exulant: číslo účtu 209898309, kód banky 0800.**

Připomínáme, že Exulant nemá povinné členské příspěvky a jeho činnost je hrazena z dobrovolných příspěvků. Děkujeme Vám všem, kdo naši činnost jakkoli podporujete.

Oznamujeme, že manželé Wiera a Mirosław Jelinkovi po přestěhování ze Zelowa na Valašsko založili při sboru Česko-bratrské církve evangelické v Kateřiněch podobný dětský soubor jako známé Zelowské zvonky. Soubor nese název **Zvonky**

Dobré zprávy a má již za sebou první úspěšné koncerty. Zvonky Dobré zprávy byly zaregistrovány jako občanské sdružení pod IČ 22900861. Pořízení nástrojů pro zvonkohru je finančně velmi náročná záležitost, doporučujeme proto členům Exulanta, aby pokud mohou, podpořili Zvonky Dobré zprávy finančně. **Číslo účtu pro případné dary je: 243954650/0300.**

Obrátil se na nás pan Jiří Hostinský, který pátrá po informacích o exulantských potomcích **Tobiáše Štefka z Koloděj**, popraveného 21. 6. 1621 na Staroměstském náměstí v Praze. Pokud máte jakékoliv informace k tomuto tématu, ozvěte se na emailovou adresu:

jiri.hostinsky@post.cz.

Opět připomínáme, že podmínkou členství v našem sdružení není osobní "příslušnost" k exilu resp. návratu. Do svých řad zveme i sympatizanty zajímající se o naši činnost. K přihlášení se za člena stačí sdělit na adresu sdružení jméno a příjmení, datum narození, bydliště, příp. církevní příslušnost (sbor) a příp. vztah k pobělohorskému exilu (potomek, sympatizant, zájemce o historii apod.) Z každé přihlášky máme radost. Po obdržení přihlášky Vás zařadíme do adresáře pro zasílání věstníku. Pokud Vám můžeme věstník zasílat hromadně, prostřednictvím některého sboru, prosíme, dejte nám to vědět.

Prosíme, abyste nás informovali i o dalších změnách (přestěhování, úmrtí našeho člena apod.), abychom na ně mohli reagovat.

Prosíme Vás, kdo používáte emailovou poštu, abyste na naši adresu: exulant@evangnet.cz zaslali své adresy, abychom Vás mohli aktuálně informovat o aktivitách našeho sdružení.

Poznávací zájezd občanského sdružení Exulant
k 275. výročí příchodu českých evangelíků do Berlína
ve dnech 4. - 7. května 2012

Cena: závisí na ubytování, předpoklad cca 5.000,- Kč

Program: prohlídka exulantských památek v Berlíně, Postupim, účast na bohoslužbách, individuální možnost návštěvy známých muzeí (Pergamon Museum, Altes Museum apod.)

Přihlášky, prosíme, zasílejte do 15.2.2012 na adresu: Mgr. Pavel Čáp, Brechtova 4/778 (schránka č.25), 149 00 Praha 415, email:

pavel.cap@email.cz,

telefon: 604 175 061.

V přihlášce uveďte: jméno a příjmení, adresu, mail, telefon.

Informační věstník občanského sdružení EXULANT, vydává občanské sdružení EXULANT. Vychází 2x ročně. Sídlo občanského sdružení i redakce: Praha 1 – Nové Město, Jungmannova 9 – Husův dům, PSČ 110 00, Česká republika, <http://exulant.evangnet.cz> ISSN 1801-514X